

PRESBITER

A MAGYAR REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVETSÉG LAPJA

XXVII. évfolyam 1. szám

BUDAPEST

2018. január-február

Mert az hit Istennek ajándéka, ez hallásból leszön, mely hallás Istennek ígéje által vagyon.

(Olvasható a tordai országgyűlés határozatában, 1568. jan. 6-13.)

„Ne szidalmaztassék senki az religióért senkitől...”

ERDÉLY 450 ÉVE AZ EGÉSZ VILÁG ELŐTT JÁRT

Részletek a tordai emlékülésen
elhangzott ünnepi beszédekből – 16. oldal

*Épüljetekek fel
lelki házzá!*

(3. oldal)

Lelki útravaló 2018-ra „az magyar népnek” szó-szennyzuhatagok idejére Bibliás Sylvester János üzenete nyomán

Úgy gondolom, alig lehet stílusosabb nevet találni a magyar reformátorok között szilveszteri köszöntőkhöz a reformáció 500-ra következő újesztendőhöz, mint éppen Sylvester János (1504–1552) tudós magyar református reformátorét. 1541-ben megjelent Új Testámentom fordításának elején közölte intelmeit

magyar népünkhöz. Tudós lelkési és lelki üzenet volt. Ma is nagyon aktuális. Nem politikai szónoklat, de minden politikai beszéd tengelye lehetne. Nem utcai indulatbeszéd, hanem szelíd, bölcs, eligazító szó. Tengely-szavakat, gyökeres szót mondott, amikor egy egész ország tengelytörésben szenvedett. A törökidulás, pártoskodás, testvérharc és a vallási, lelki bálványozás idején. Idézzük most a nehéz idők magyarság-tanítóját: „Itt ez Írásban [Új Testámentomban] szól most is néked [Isten], Ez által hitre hív... Az, ki zsidóul és görögül és végre diákul Szól vala régen, szól néked az itt magyarul... Lelki kenyér vagyon itt...”. Budai Gergely református teológiai professzor pedig 1967-ben megjelent, választékosan szép magyar nyelvre átültetett Új Testámentomában visszautalva Sylvester fordítására, hozzáteszi: „Éppen ezért (Sylvester) irányadó intelmei élnek, minden magyar embernek szólnak ma is, mindig is. Jézus személye és az Ige minden idők hitvalló magyar nemzedékeit és a világ bármely helyén élő hívő embereket létérdeküknek megfelelően egybefűzik”.

A mai magyar nemzedékek alapvető és minden mást meghatározó létérdekéről szól az örök evangélium. Amit millióian még csak meg sem gondolnak. Nem kenyérérdekekről, egyéni és kiscsoportos érdekekről, hanem létérdekről írt Budai professzor. Így, egyes számban. Mert igazából egyetlen létérdeki van: Isten, az örök létező megismerése, s önmagunk reális látása. Istenünk Jézus Krisztusban az első karácsonykor szívközelbe jött hozzánk, felismerhetővé, megismerhetővé, kézzel foghatóvá, füllel hallhatóvá, szívvel érthetővé, édes anyanyelvünkön is megszólíthatóvá tette önmagát. Kijelentette önmagát – bejelentette magát hozzánk. Ma is meg akar érkezni – oda belülré, egészen. Életünk centrumába. Aztán minden más megadatik... Azaz a teljes, egészséges élet, aminek „része” a lelki élet, foglalatja pedig az üdvösség. 2018-ban az lesz boldog ember, aki a modern, posztmodern idők nyelvi tornádói, szó-szennyzuhatagai közepette meghallja és szívébe fogadja azt, amit a Lélek üzen. A tiszta, megtisztító Szót a fény- és hangszennyezett világban. Áldott időket, pillanatokat, órákat, napokat kap az ilyen ember az átkokat szóró tisztátalan lelkek tolongásában, indulati lökdösődése, politikai szöveg-örvényei közben is 2018-ban. Legyen így édes hazánk többre érdemes magyar népében! Áldott Isten-csendet, áldáshozó 2018-at minden keresztyén és református presbiter testvériünknek!

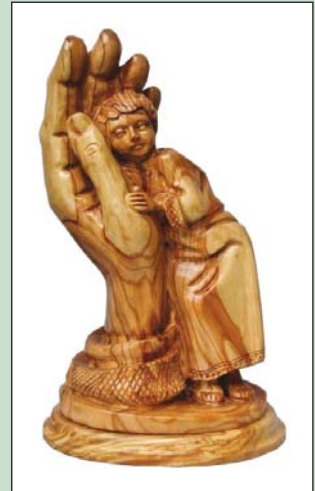
Dr. Békefy Lajos
felelős szerkesztő

Aki szilveszterkor is a hitük miatt üldözöttekre gondolt

„Azokra az emberekre gondolok ilyenkor, új esztendő tájkán, akiket hitük miatt megvádolnak, fenyegetnek, üldöznek, vagy kivégeznek. Naponta fellobbannak a máglyák lángnyelvei, s ez a humanizmus korában. Amint Luther atya is írta: 'Az őss ellenség most is üldöz még'. Ezért van ezeknek az embereknek szükségük segítségünkre. Hogy támaszt találjanak nálunk és kitartsanak hitükben”.

(Kálvin János genfi reformátor, 1509–1564)

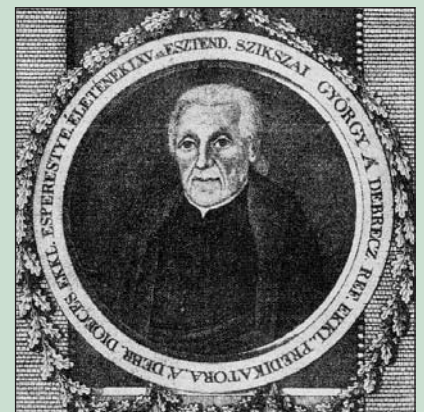
Isten tenyerén

Életem ott van
Isten tenyerén,
azért nem félek én,
azért van az, hogy
bármilyen fáj nekem,
mosolyog a szemem.
Száz jajszó között is
bízzom vakon,
hitem fel nem adom.
Rám törhet vadul
ezer baj, veszély,
Isten így szól: ne félj!
Miért és mitől is
félhetnék én az
Isten tenyerén?!

* * *

A te házad népe olyan legyen,
mint egy kicsiny eklézsia,
egyházacska, amelyben az Isten
tiszteltessék és dicsőítessék.

A te házad, mint valamely
kicsiny templom, amelyből reggel
és este lelki áldozatok menjenek fel
Isten elébe...

Szikszay György (Békés, 1738 – Debrecen, 1803) makói református lelkész, debreceni esperes-lelkész, teológiai író, nyelvész, a Keresztyéni tanítások és imádságok szerzője

Épüljete fel lelki házzá!

DR. VICZIÁN MIKLÓS

Legutóbbi, novemberi országos elnökségi tanácskozásunkon Péter apostolnak a cím-beli intelmét, bátorítását jelöltük meg a most szolgálatba álló presbitériumok számára, mint a hat éves presbiteri ciklus folyamán elérendő célt. Ez egy, már harmadik évtizede tartó folyamatos építkezés célját is jelenti egyben.

Ezékielnek az életre kelt csontokról szóló (Ez 37.), vezérfonalunk szerint nemrég olvasott látomása elevenedett meg Presbiteri Szövetségünkben az elmúlt bő negyed évszázad folyamán. Az egyházellenes, ateista időszak évtizedeiben, mint a kiszáradt csontok, egymással kapcsolatot sem tarthattak a gyülekezetek, illetve presbitériumaik. Még a templomba járást is rossz szemmel nézte a hatalom, de az egymással való kapcsolatfelvétel már egyenesen államellenes összeesküvés gyanúját vonta maga után.

Tetszett azonban Istennek, hogy mint hamu alatt a paraszat, itt-ott továbbra is fenntartsa az evangélium hevét gyülekezetekben, valamint kisebb közösségekben. Amikor jött a rendszerváltozás, az Úr megragadta élőhitű prófétáit, és kiküldte őket, hogy prófétáljanak, azaz hirdessék az Isten Igéjét a megszáradt csontoknak – s azok megmozdultak, és elindultak egymás felé. Így kelt újra életre a Magyar Református Presbiteri Szövetség az egykor betiltott hasonló nevű szervezet nyomán. A megalakulás 25. évfordulójára kiadott füzetben így olvashatunk az indulásról:

„A megalakítás előkészítése érdekében néhányan, közöttük Balla Tibor, Barátossy Jenő, dr. Ritoók Zsigmond, Szilágyi Sándor meg-

határozták a fő célkitűzéseket és az indulás módját, és ismerős budapesti és vidéki gyülekezetekben meghirdették a Magyar Református Presbiteri Szövetség megalakulási szándékát. A mintegy 50 alapító tag 1990. szeptember 15-én tartott első közgyűlésén megállapította a szövetség alapszabályát és megválasztotta első vezetőjét.”

A bírósági bejegyzést követően a tagság fokozatosan növekedett, s az évtized végére országos hálózattá bővült, s azóta gyakorlatilag a teljes Kárpát-medencét felöleli. Ezékiel látomása nyomán elmondhatjuk, hogy „a csontok pedig egymáshoz illeszkedtek. Láttam, hogy inak kerültek rájuk, majd hús növekedett, és végül bőr borította be őket...”

„...de lélek még nem volt bennük” – folytatódik a látomás. Hogy magyar református presbiteri társadalmunkra mennyiben érvényes ez utóbbi megállapítás, annak csak az Úr Isten a tudója. Amit mi láthatunk belőle az annyi, hogy bizony, még vannak olyan presbiterek, akik nem rendszeres templomlátogatók, nem olvassák naponta az Isten Igéjét, imaközösségekben sem vesznek részt, azaz nem mutatják a lelki élet jeleit.

Ezért helyezte Isten a szívünkre, hogy épüljünk fel lelki házzá!

Mit tehetünk ennek érdekében? Ma is csak azt, amit Ezékielnek kellett tennie: hirdetni Isten Igéjét! Hiszen az Úr Jézus Igéje és Szentlelke által gyűjti seregét ma is (Heidelbergi Káté 54.). Erre szolgálnak kisköri és egyházmegyei presbiterképzési alkalmaink, valamint egyházkerületi és országos konferenciáink, presbiterképzési könyveink, s ez a célja Presbiter folyóiratunknak is.

„Akkor lélek szállt beléjük, életre keltek, és talpra álltak: igen-igen nagy sereg volt.” Hisszük, hogy a mi fáradozásunk sem hiábavaló az Úrban!

2018 legyen az imádság éve

DR. TÓTH JÁNOS

Amikor a 2018-as esztendő missziói terveit, feladatait próbáljuk megfogalmazni, érdemes figyelembe venni a szűkebb és tágabb környezetünkben zajló folyamatokat. A tágabb térben az egyik legszembetűnőbb jelenség az, hogy a világ vallás-térképe érdekes átrendeződés alatt áll: Miközben öröme és hálaadásra ad okot, hogy dinamikus fejlődés zajlik Ázsia, Afrika és Dél-Amerika területén, Európa keresztyén identitása meggyengült, megrendült, a modern népvándorlás következményei pedig ebből a szempontból további kockázatot hordoznak.

Ha egyházunk és gyülekezeink állapota elé tartunk tükröt, akkor az épülés jelei mellett nem lehet szó nélkül hagyni a hiányosságokat, a nehézségeket, a problémákat sem: a hitvallók létszámának stagnálása, a konfirmáció utáni időszak integrálódási problémái a fiatal korosztályban, a szórványok működési nehézségei, a sajnálatos etikai, gazdaság-etikai ügyek, melyek háttérben az egyéni felelősség kérdése mellett nem kerülhetők meg az egyházfegyelem, s ezen belül a presbiterek, a presbitériumok e területen tetten érhető felelőssége sem.

Mіндеzeket ismerve felmerül a kérdés, hogy vajon mire lesz elegendő a Reformáció 500. hálaadó lendülete? Amikor arra szeretnénk elkötelezni magunkat, hogy a következő ciklusban igyekezzünk lel-

ki házzá épülni, akkor a cél megvalósulásához a missziói stratégia képletes szolgálati fegyvereként az imádság jelentőségére szeretnénk felhívni a figyelmet. Tudjuk és hisszük, hogy a keresztyén egyház élete megalakulása óta ima-meghallgatás eredménye: Krisztus közbenjáró imája tartotta és tartja meg a keresztyénséget. Felelősséggel éreznünk kell, hogy ebbe a szent misszióba Jézus munkatársaként bekapcsolódva szolgálhatunk. *Fel kell ismernünk, hogy gyülekezeink, egyházunk jövője ima-támogatásra szorul.*

Többen is megfogalmazták, hogy az imádság a lélek lélegzetvételeként is értelmezhető, mely nélkül nincs igazi lelki élet. Imádság közben megújul kapcsolatunk a minket megváltó Úr Jézus Krisztussal, és ezáltal megerősödik a lelki immunrendszerünk, s tudnunk kell, hogy egyéni és közösségi életünk minősége kapcsolatban van lelki immunrendszerünk állapotával. Mint ahogy betegségeink, testi-lelki problémáink háttérben is gyakran felfedezhető az immunhiányos állapot. Éppen ezért elmondhatjuk, hogy ebben az összefüggésben az imádkozás a keresztyén ember lelki immunrendszerének a karbantartását szolgálja. *Akkor lesz ellenálló, stabil lelki házunk saját életünkben, közösségeinkben, egyházunkban, ha kihasználjuk az imádság lelki egészségvédő hatását.*

Szeretettel javasoljuk, hogy az új esztendőben a presbiteri bibliórak hangsúlyos része legyen az imádság és a területi konferenciák témaválasztásánál is vegyük figyelembe. Szorgalmazzuk ima-közösségek, imacsoportok megalakulását, imatémák megfogalmazását, melyekhez néhány példát szeretnénk javasolni: imádság a folyamatos

Az Ige körül

„...szelíden fogadjátok a belétek oltott igét, amely meg tudja tartani lelketeket.”

A református bibliaolvasó kalauzunk szerint az elmúlt év végén olvastuk végig Jakab apostol levelét. Ebből – rögtön az első fejezetben – a címbeli intelem ragadott meg, és erről szeretnék pár gondolatot megosztani presbiter testvéreimmel. Ugyanis itt az *igéről* mond el különböző dolgokat Jakab apostol.

Mindenekelőtt az *ige* szónál álljunk meg! Az itt olvasott görög szó a logosz, amit az újszövetségi görög nyelv az isteni kijelentésre (de nem kizárólag arra) alkalmaz. Testvéreim, csodálkozzunk rá arra az Úrtól kapott bölcsességre, amellyel Károli Gáspár külön szóval illette az isteni kijelentést! A magyar nyelvnek külön szava van rá: az *ige*. E szó eredetét nyelvünk őstörténetében vélük felfedezni (pl. a mongol üge=varázs-szó), és a mi varázsigé, illetve megigéz kifejezéseinkben köszön vissza. Nagy szomszédainknál, pl. németül, vagy angolul Isten szava is „csak” szó (Wort, word), úgy, mint a más szavak.

Sokszor az egész Bibliáról, vagy annak egy-egy rövidebb-hosszabb szakaszáról úgy beszélünk, mint Isten ígéjéről. A Biblia Isten kijelentése önmagáról és teremtett világról, benne rólunk, emberekről. De a Kijelentés nem pusztán ténymegállapítás, hanem *Isten ígéje élő és ható*, vagyis hatással van az olvasóra, és átforgalmazza őt Isten képére és hasonlatosságára. Ebből következőleg:

Isten szava hatalom. A szavával teremtett, fenntart és igazgat mindenedet. Istennél a gondolat, a szó és a tett teljes egységben van. Amit elhatároz, azt kimondja és meg is cselekszi: „ezt mondta Isten: Legyen világosság! És lett világosság” – olvassuk a teremtéstörténetben. Jézus szava is hata-

lommal bírt. Rászólt a viharra és az elcsendesedett. Szólt a halottnak, és az életre kelt, a sorvadt kezű kinyújtotta a kezét, a béna felkelt és járt.

Különös jelentőséggel bír János evangéliumának elején az *ige*, ugyanis meghirdeti, hogy *az isteni kijelentésből isteni személy lett: az Ige testté lett*. Nagy „I”-vel, mert itt már személynév! Isten a Fiú személyében, a Logosz (nagy „L”-lel) emberi testet öltött, hogy az Isten a kijelentését saját maga mondja el nekünk, ne csak közvetítők által jusson el hozzánk.

Isten munkamódszerébe avat be Jakab, amikor azt mondja el, hogy az *ige* hogyan kerül velünk kölcsönhatásba. *Isten belénk oltja igéjét*. Nem injekció formában kapjuk az igét, mint az antibiotikumot, ami megöli a pillanatnyi kórokozót, és így gyógyít... viszont, ha jön az újabb fertőzés, újabb oltásra van szükségünk. De még nem is védőoltás, amitől a szervezetünk kitermeli az ellenmérget, és immunisakká tesz az adott fertőzéssel – a bűnnel – szemben.

A belénk oltás jelentése beültetés, implantálás. Ahogy a szervátültetésnél beültetnek egy másik szívet vagy másik vesét, és attól kezdve az él a befogadó szervezetében. Vagy, ahogy a vadnövénybe beoltják a nemes vesszőt, és a vad alany nemes, jó gyümölcsöt terem attól kezdve. Isten így oltja belénk igéjét, s az megfogandó, isteni gyümölcsöket fog teremni. (A vad töről jönnek továbbra is vadhajtasok, ezeket mindig le kell vágdosni, hogy megerősödjön el ne nyomják a nemes hajtásokat.)

A hallgatott vagy olvasott *ige* a fülünkön, illetve a szemünkön keresztül jut el a szívünkig, ahol a beoltás végbe megy. Jakab

apostol azért figyelmeztet, hogy *szelíden fogadjuk a belénk oltott igét*, mert a „vad alany szívünk” védekezni próbál, tiltakozik, érvel, védi a saját gyümölcsseit. Ha nem szelíden – azaz ellenállás nélkül – fogadjuk a belénk oltott igét, akkor megvan a veszélye a kilökődésnek. Illetve, úgy jár az *ige*, mint azok a magok, amelyek nem a jó földbe hulltak.

A belénk oltott *ige* hatására viszont – ha szelíden fogadtuk azt – hatalmasan megerősödik bennünk a belső ember az ő Lelke által; és a szeretetben meggyökerezve és megalapozva a Krisztus lakik szívünkben a hit által (Ef 3,16-17). Így a szelíden fogadott *ige* kiábrázolódik bennünk, és megjelennek életünkben az *Ige* (nagy I-vel), azaz Krisztus jellemvonásai.

S végül, az igének – pontosabban az IGÉ-nek, mint isteni személynek – üdvözítő szerepe van! Amikor azt olvassuk, hogy „*amely meg tudja tartani lelketeket*”, akkor ott a megtartani helyén az a görög szó áll, ami megszabadítást, üdvözítést jelent. Hasonlóképpen, amikor az angyal azt mondja Józsefnek a születendő gyermekéről, hogy nevezze el „*Jézusnak, mert ő szabadítja meg népét bűneiből*”, akkor a szabadítja meg helyén is ugyanaz a görög kifejezés áll. A Jézusra alkalmazott Szótér szó is ebből a tőből származik. Amikor az angyali kar megjelenti a pásztoroknak az Úr Jézus születését, ezt mondták (a Magyar Biblia Tanács fordítása szerint): „*Üdvözítő született ma nektek, aki az Úr Krisztus, a Dávid városában*” (Lk 2,11). Ugyanezt Károli úgy fordította, hogy „*született nektek ma a Megtartó...*”, a Szent István Társulat fordításában pedig „*ma megszületett a Megváltó*”... és a görög szövegben itt a Szótér kifejezést olvassuk.

Üdvözítő? Szabadító? Megtartó? Megváltó? A bűnből való szabadulás az maga az üdvösség, és Jézus Krisztus az, aki megváltott és megtart abban az üdvösségben, amelyet Ő szerzett számunkra saját maga helyettes áldozatával!

Fogadjuk tehát szelíden a belénk oltott igét, amely meg tudja tartani lelkünket!

Dr. Viczián Miklós

reformáció megvalósulásáért – a reformáció elveinek, értékeinek megőrzéséért – az új presbitériumok hatékony gyülekezetépítő szolgálatáért – a lelkipásztor-presbiter kapcsolatok megbecsülése, inspiráló működéséért – a templom-iskola szeretetkapcsolat és a pedagógus-misszió eredményeiért – nemzetünk és Európa keresztyén identitásának erősödéséért – a keresztyén hitükért mártír sorsra kerülők oltalmáért és üdvéért – a kárpát-medencei református egységért – Szövetségünk hiteles és vonzó szolgálatáért – egyéni és családi lelki gyógyulásokért.

Ima-szolgálatunkban legyen biztatással a próféta: „*Ha segítségül hívtok, és állhatatosan imádkoztok hozzám, akkor meghallgatlak*

benneteket. Ha kerestek majd, megtaláltok engem, ha teljes szívből kutattok utánam” (Jer 29,12-13). Jézus tovább erősíti a biztatást: „*Bizony, bizony mondom nektek, hogy amit csak kértek az Atyától az én nevemben, megadja nektek*” (Jn 16,23). Mindezeket az ígéretek ismerve és hálás szívvel megköszönve remélhetjük annak megtapasztalását, hogy: „*Nagy az ereje az igaz ember buzgó könyörgésének*” (Jak 5,16). Ha ezzel az imádságra kész lélekkel, hiányosságaink megvallásával, őszinte bűnbánattal, de reménykedő odaszánással készülünk az új esztendő szolgálataira, akkor Isten kegyelme segítségünkre lehet abban, hogy hasznos alkotó munkatársai lehetünk a lelki ház építésének.

„Mindennapi” természettudomány a hit szemével (4.)

DR. NAGY MIHÁLY

A reformáció egyik fontos eredményének tekintjük, hogy az ember kezébe akarta adni a Bibliát. Ehhez azonban előbb meg kellett tanítani őket olvasni, ami akkoriban nem volt természetes. Ez egymagában is indokolta az egyházi iskolák alapítását. Napjainkban, amikor kötelező az iskoláztatás, mi indokolja az egyházi iskolák fenntartását? A lehetséges indokok közül kettőt emelek ki: a nevelés előtérbe helyezését és a keresztyén erkölcsi normák megismertetését.

„Küldjétek vesszőket, és mi nyilakat faragunk belőlük”. Ezt üzenté Kálvin a gyülekezetnek, amikor Genfben megnyitotta az Akadémiát, 1559-ben. A „faragás” (nevelés) a személyiség alakításának feltétele, de csak a szükséges mértékig kell alkalmazni. Pál az erre való alkalmasságát Isten kegyelmének tulajdonítja (1Kor 15,10). Szükséges, hogy az egyházi iskola nevelőjét már hivatásának gyakorlása előtt (és alatt), Isten tegye alkalmassá feladatának végzésére. Így válhat a pedagógus követendő példává (1Kor 11,1).

A Tízparancsolat (2Móz 20) a Bibliában az embernek Istennel és embertársaival való kapcsolatát határozza meg örökérvényűen. A mai felnőtt nemzedék egy részének a Tízparancsolat ismerete sem természetes, még kevésbé az elfogadása. Ez a hiány társadalmi feszültséghez vezet. Van olyan modernnek nevezett pedagógiai irányzat, a szülők egy része is úgy gondolkodik, hogy az iskola feladata az írni-olvasni tanítás mellett a tudományok alapjainak elsajátíttatása. A gyermek személyiségének alakulását szabályokkal nem kell korlátozni. Pedig a harmonikus fejlődés előfeltétele a jogok és a kötelességek ismerete, betartása.

Szemléletformáló hatása van annak, ha elfogadjuk, hogy a gazdag élettelen és élő-világ nem állhatott elő magától, hanem Isten alkotása. Ez hitünk alapja, amelynek ellenkezőjét a tudomány nem tudja bizonyítani. A Teremtőtől az ember azt a feladatot kapta, hogy a teremtett világot fenntartsa, „művelje” és „őrizze” (1Móz 2,15). A Föld tehát nem a tulajdonunk, hanem őrizői vagyunk, a következő nemzedéknek el kell számolnunk, hogyan sáfároltunk a ránk bízottakkal. Minden tantárgyban megvan a lehetőség, hogy kiderüljön a tanító keresztyén értékrendje, gondolkodása. Sokszor tapasztaltam, hogy a diákok erre jobban odafigyelnek, mint ha ugyanazt a vallásórán hallják. A továbbiakban főleg a természettudományos tantárgyakból vett példák, és azok bibliai vonatkozásai következnek.

A víz

Először is tisztázzuk, hogy a kémiailag tiszta víz is ásvány, nem csupán a különféle oldott sókat tartalmazó ásványvíz. Ha néhányszoros nagyításban szemügyre vesszük a hópelyheket, szemünkbe tűnnek a változatos szerkezetű, de egyaránt hatszögös szimmetriájú vízkristályok. Földünk felületének kétharmadát víz borítja. A víz egyedülálló tulajdonsága, hogy ellentétben a többi folyadékkal, csak +4 C°-ig hűtve csökken a térfogata, ha tovább hűtjük, ismét tágulni kezd, egészen addig, amíg szilárd halmazállapotúvá nem válik. Az állóvizek alján pedig ilyenkor megmarad a négy fokos víz. Ez az oka annak, hogy a jég úszik a víz felszínén. A jég jó hőszigetelő képességének köszönhetően a mélyebb vizek nem fagynak be fenéig, és nem pusztul ki belőlük az élet. A víz nagy fajhőjének következménye a tengerparton az éghajlat szélsőségeinek mérséklődése. Testünk tö-

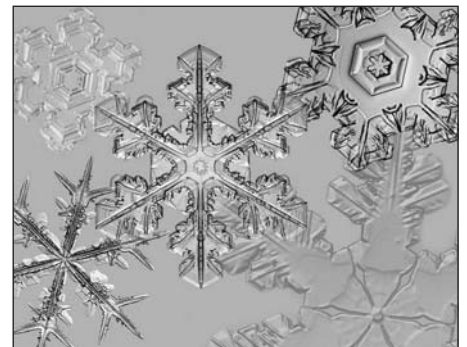
megének hetven százaléka víz, amely tehát nem csak körülöttünk, hanem bennünk is létfontosságú.

A Bibliából most csak néhány olyan szakaszt veszünk szemügyre, ahol a víz ugyan-csak élet-halál kérdésévé válik. Már a Biblia első könyvének elején olvasunk a vízről. A teremtés kezdetén, amikor „a föld még kietlen és pusztá volt, ... Isten Lelke lebegett a vizek fölött...”. A víz és a száraz szétválasztása után kezdődött a növények teremtése a szárazföldön, az állatok teremtése a tengerben (1Móz 1,1-21). A hatodik napon, utoljára teremtett ember hamarosan szembeszáll Isten akarásával, ezért büntetésből el kell hagyniuk az Éden kertjét. Aztán bekövetkezik az első testvérgyilkosság is (1Móz 4,1-8). Amikor a gonoszság tovább hatalmasodott, Isten elhatározta, hogy özönvízzel pusztítja el a földet. Egyedül Nőé és családja menekült meg a bárkában.

Isten szövetséget köt Nőével. Az esőcseppeken megtörő, színeire bomló fehér fény, a szivárvány íve a jel, hogy Isten nem pusztítja el többé özönvízzel a földet (1Móz 6-9).

Az éhínség elől Egyiptomba menekült Jákób és fiai, a fáraónak József iránt kinyilvánított jóakaratóból a Nílus deltájában, a jól termő földön nagy néppé növekednek. Négy százharminc év elteltével, egy másik fáraó, már rabszolgák módjára bánik velük. Mózes kapja Istentől a feladatot, hogy vezesse ki a népet Egyiptomból. A fáraó csak a tizedik csapás, az egyiptomi elsőszülöttek elpusztulása után engedi el a népet. A kivonulás után a fáraó megbánja engedékenységét és üldözőbe veszi őket. A Vörös-tengernél ér a nyomukba. Izráel előtt a víz kettéválik, megmentőjük lesz, száraz lábbal kelnek át. Az egyiptomiak harci kocsijait, lovasait, egész haderejét pedig elborítják a hullámok (2Móz14).

Az Újszövetség keletkezése idején a keresztelés a gyülekezetbe való felvételt jelentette. Jézus is elmegy fellépése kezdetén Keresztelő Jánoshoz a Jordán mellé, és megkeresztelkedik (Mt 3,13-17). Mennybemenetele előtt elkötelezi tanítványait, hogy hirdessék az evangéliumot minden népnek, és aki hisz, azt kereszteljék meg (Mt 28,19-20; Mk 16,15-16). Az első pünkösdi alkalmával, a Szentlélek kitöltése és Péter apostol nagy hatású beszéde után egyetlen napon mintegy háromezren keresztelkedtek meg (ApCsel 2). Fontos jól értenünk, „a keresztelés nem a test szennyének lemosása,” nem is az üdvösség garanciája, hanem arra való emlékeztetés, hogy Isten megtartja a szavát, és aki hisz, annak üdvösséget ad. Nőé és családja példája a keresztelés őszövetségi előképe, akik nem vesztek el az özönvízben, hanem a bárkában víz által megmenekültek (1 Pt 3,20-21). És végül: a kereszteléskor kiöntött víz a Bárány Jézusban való hit által „élet vize” lehet számunkra (Jel 7,17).

„Az egész tantestületnek kell a keresztyén pedagógia műhelyévé válnia”

Beszélgetés a Károli-díjas Kovács I. Gáborral

**A kérdéseket feltette
KELEMENNÉ FARKAS MÁRTA**

Dr. Kovács I. Gábor c. egyetemi tanár elkötelezett, hitét gyakorló értelmiségiként Károli Gáspár-díjat kapott a református egyházi iskolaiügyért végzett munkásságáért, sok évtizedes, a protestantizmus céljait nemcsak felvállaló, hanem tudományos megközelítéssel is örvöző pályája elismeréséért.

Sok olvasónk kíváncsi volna arra a bizonyos „I” betűre, amely a neved közepén megkülönböztet téged a többi Kovács Gáboroktól. Minek a rövidítése?

– Amikor édesapám 1945 májusában megkeresztelt az aknatafalattól sérült hernádszurdoki református templomban, textusa az 1Móz 48,15-16 volt: „Az Isten, aki gondomat viselte amióta vagyok, mind e napig: ... amaz Angyal, ki megszabadított engem minden gonosztól, áldja meg e gyermekeket és viseljék az én nevemet és az én atyáimnak... nevét.”* Ennek az igének az üzenete valójában magasabba és távolabba mutat, de én mindenesetre a keresztségben ezzel összhangban kaptam apám s apai nagyapám, István és anyai nagyapám, Gábor nevét. Hivatalos okmányaimban István Gábor, mindennapos használatban Gábor vagyok. Publikációimban kezdetem használni az I. Gábor változatot, emlékeztetve az Istvánra is. Kollégáim, diákjaim pedig egyszerűen KIG tanár úrnak hívnak.

Részleteznéd, hogy református identitásod milyen családi háttérnek köszönhető? Mit tudhatunk szüleiről, feleségről, gyermekeidről?

– Édesapám abaúji kisgazda szülők gyermekeként 12 évig tanult a sárospataki kollégiumban, s 39 évig volt a kicsiny hernádszurdoki mater eklézsia lelkésze. Édesanyám olaszliszkai szőlősgazda leánya, ő a nyíregyházi Kálvineumban végzett református tanítónő volt. Hálát adok a Mindenható Istennek, hogy a nehéz ötvenes években Abaújban, a szurdoki gyülekezet fészekmelegében növekedhettem. Hálás vagyok szüleimnek, hogy a hit és a tudomány útjára indítottak. Végzős egyetemistaként álláslehetőségekkel vívódtam, amikor édesanyám szelíden ezt mondta: „Kisfiam, én csak azt szeretném, ha becsületes református tanárember lennél!” Azóta is ennek igyekszem megfelelni, s megtartani, amit gyermekkoromban minden hittanóra végén szívvel-lélekkel zengtünk: „Református magyar vagyok, halálomig az maradok!” Egyébként testvérem, Márta, és nemrég elhunyt férje, Sándor Endre is református lelkészként szolgált Vámosújfaluban. Ők 13 gyerekkel és 37 unokával is dicsérik az Urat. Feleséggel, aki debreceni kálvinista cívis családban született, még a debreceni bölcsészkaron találtunk egymásra. Magyarorszákos tanár, s újraindításától kezdve a Baár-Madas Református Gimnáziumban szolgált 16 éven át a református nevelés ügyét nyugdíjba vonulásáig. Tanítványaiért felelősséget viselő, a tehetséggondo-

zásért fáradhatatlanul dolgozó, a munkájában örömet lelő pedagógus volt egész pályáján. Lányunk házi orvos, jelenleg főállású anya és gyülekezeti munkás. Férje Sósokuti Zoltán a rákoskeresztúri református gyülekezet lelkésze. Három gyermekük van. Gergely fiunk köbányai és Szilágyi Dezső téri szolgálat után 11 éve lett a pesthidegkúti gyülekezet lelképásztora. Pedagógus feleségével négy gyermeket nevelnek. Gyermekeink és 7 unokánk révén sok áldásban van részünk. A dolgok jelenlegi állása szerint édesapám gyermekei, unokái s azok házastársai között 15 református lelkész van. Már a dédunokák közül is kettő tanul a budapesti teológián.

A kultúra több területén megfordultál munkád, hivatásod révén. Tulajdonképpen milyen szakon végeztél? Mit tanítottál?

– 1969-ben magyar-történelem szakos középiskolai tanári diplomát szereztem a debreceni egyetemen. Mindenképpen sárospataki tanár szerettem volna lenni, ez azonban nem adatott meg. A lehetőségek közül a megyei levéltárat választottam Miskolcon. Két évi segédlevéltárosi működés után – amit egyébként szerettem – szintén két évet dolgoztam Budapesten az első magyar közvélemény-kutató intézménynél. Ez szociológiai jellegű munka volt. 1973-ban kerültem átmeneti szerződésekkel az Eötvös Loránd Tudományegyetem bölcsészkarának szociológiai tanszékére. Ebből kerekén 40 évi szolgálat lett. Valamelyes szociológiai iskolázottságot felszedtem, de lényegében mindvégig történészi munkát végeztem. Csak a kilencvenes években – a hiányzó református szociológusokat pótlandó – tettem kirándulást az egyház-szociológia területére. Az egyetemen csak a nyolcvanas évek vége felé kezdtem tanítani. Sikertelenül beépíteni a társadalomtudományi szakos hallgatók tanrendjébe a magyar társadalomtörténeti kurzusokat, hogy megalapozhassuk történeti szemléletüket, ami a társadalmi jelenségek elemzésénél nélkülözhetetlen. 1992-ben megalapítottam a Történeti Szociológia Tanszékét, amelyet nyugdíjazásomig, kerekén 20 évig vezettem. 19-20. századi magyar társadalomtörténetet tanítottunk.

Presbiter vagy. Van-e olyan kutatásod, írásod, amely nem kimondottan egyházi közönségnek szól, s mégis ez a tiszted is az ihletője?

– Újabban szinte csak ilyen kutatásaim vannak. Évtizedek óta foglalkozom a magyar értelmiség történetével. Hosszú ideje gyűjtöm az anyagot az 1848 és 1944 közötti polgári korszak tudás-elitjére vonatkozóan. Legrészletesebben az egyetemi tanárok adatait kutatom. Amikor elkezdtem ezeket összerendezni, egyre erősebb meggyőződésemmé vált, hogy érdemes ezt a csúcsertelmiséget felekezeti-művelődési alakzatok szerint is tagolni. Azóta azt vizsgálom a református egyetemi tanárok családtörténetét kutatva, hogy milyen történeti mélysége, s milyen jellegzetességei vannak a református felekezeti-művelődési tömbnek. Bármilyen képzettségű 20. századi református egyetemi tanár családfáját felderítve kiderül, hogy a gyökereknél református lelkészek, tanárok, tanítók vannak. Ezt 4-5 generációra, gyakran a 18. századig vissza lehet vezetni. Ezen belül egyházkerületenként külön jellegzetességek vannak, s a folyamatok alakításában rendre egy-egy református kollégium játszik meghatározó sze-

* Az idézet az 1939-es, revideált Károli fordításból való.

Főpapi imádság

„Én őértük könyörgök: nem a világért könyörgök, hanem azokért, akiket nekem adtál...”

Jn 17,9

APOSTAGI ZOLTÁN

Jézus főpapi imádsága – ha igazán figyelmesen olvassuk – egészen meglepő dolgokat tartogat. Az, hogy értünk könyörög, teljesen

természetes, hiszen ma is úgy tekintünk Rá az Ige alapján (1Tim 2,5), mint egyetlen közbenjáróra. Ő az, aki szüntelenül imádkozik értünk, hogy helyet készítsen számunkra (Jn 14,2). És ez az értünk – valljuk be – felfogásunk szerint egyenlő az emberiséggel, azaz a teljes lakott földel (oikúmené), a világgal. Csakhogy Jézus azt mondja, hogy ő nem a világért könyörög, azaz nem mindenkiért, csak *őértük*.

Hogyan? Hogy lehet az, hogy aki az Atyával egyenlő, avval, aki úgy szerette a világot, „hogy egyszerűen Fát adta érte”, „hogy üdvö-

züljön a világ általa” (Jn 3,16-17), éppen Ő, aki azért jött, hogy mindezt betöltse, mégsem imádkozik mindenkiért? Egyfelől jó hangsúlyozni, hogy Jézus már Nikodémusnak is beszélt azokról, akiket nem kapott meg az Atyától, következésképpen, akik *már ítélet alatt vannak*, másfelől, Ő most is következetes. Jézus még az imádságban is az Atyát követi. Nem imádkozik *másokért*, hanem csak azokért, akiket az Atya neki adott, és akiket neki adott, azoknak adja az örök életet (Jn 17,2). Ez az az egység, amelyre többször is utal, amikor azt mondja: „...ahogyan te, Atyám, én bennem, és én tebenned...”, vagy: „...ahogy mi egyek vagyunk...” (21. 22. vers). Jézus nem akar többet, csak azt, amit tanított is: „Mi Atyánk, ... legyen meg a te akaratom, amint a mennyben, úgy a földön is”. A tökéletes ember Krisztus elsődleges feladata az engesztelő áldozat bemutatása volt, azt kellett maradéktalanul elvégeznie, arra kapott hatalmat, hogy a kísértéseket legyőzve, fölmenjen

a Golgotára, s hogy a kereszten tudjon maradni, ám az „*akik*” meghatározása és kiválasztása az Atya, tágabb értelemben a Szentháromság Isten hatalmában volt és van.

Vajon nem lépjük-e túl határainkat akkor, amikor közbenjáró imádságainktól várva mindenkit üdvözíttetni akarunk? Hogy békességünk lehessen, tegyük embertársainkat Isten kezébe, és imádkozzunk, hogy tudjunk azokért *könyörögni, akiket az Atya „nekünk” adott!*

Beszélgetés Kovács I. Gáborral

(Folytatás az előző oldalról)

repet. Igyekezem feltárni a generációkon és évszázadokon át működő református hálózatokat. Munkatársammal, *Takács Árpáddal* már készítettünk egy kötetet a debreceni hittudományi kari tanárokról, s egy újabbat a tiszánineni egyházkerületből származó református egyetemi tanárokról *Sárospatak erőterében* címmel.

Tagja vagy a Presbiteri Szövetségnek? Mít gondolsz jónak a tevékenységében?

– Igen, mióta 2005-ben megválasztottak a budahegyvidéki egyházközség presbiterének, azóta a szövetségnek is tagja vagyok. Presbiter társam, *Szilágyi Sándor* azonnal meghívott. Az ő közvetítésével rendszeresen kapom a *Presbiter* című lapot, amit mindig érdeklődéssel olvasok. Nagyon hasznosak az országos és a területi konferenciák, s áldott alkalmak a mi egyházmegyénk presbiteri továbbképzései is. Nagyra értékelem a Presbiteri Füzetek könyvsorozatát.

Van-e, volt-e más egyházi tisztséged?

– Más egyházi tisztségem nem volt. Inkább csak egyháztársadalmi tevékenységemet, funkcióimat említhetem. A kilencvenes években választmányi tagja voltam a sajnós azóta elhalt Magyar Protestáns Közművelődési Egyesületnek. Sokan máig szívesen emlékeznek a Múzeum utcai OMIKK Klubban *Tőkész László* szervezésével hente megtartott előadás- és beszélgetéssorozatra. Szívemhez közel álló munka volt, amit a Magyar Protestáns Tanulmányi Alapítvány titkáráként végeztem. Ösztöndíjakat adtunk rászoruló középiskolásoknak és egyetemistáknak. Előkészítettük a svábhegyi Protestáns Szakkollégium megszervezését, építkezését. Alapító elnöke voltam a Teológiai Doktorok Kollégiuma Pedagógiai Szekciójának. Képviseltem a református egyházat a rádió és a Duna TV kuratóriumában, és a Nemzeti Gazdasági Társadalmi Tanácsban. 1992-től állandó résztvevője, időnként előadója voltam a Szárszói Református Értelmiségi Konferenciának.

Egy időben együtt szerkesztettük a Keresztyén Nevelés című lapot is. Erre hogyan emlékszel?

– 1995 és 2000 között, amikor a Holland–Magyar Oktatásközvetítő Központ, az ETI támogatásával megjelent lapot csináltuk, akkor még sajátos átmeneti helyzet volt a magyar református oktatásügyben. A rendszerváltással az Úristen nagy kapukat nyitott meg előttünk. Egymás után indultak – sokszor táblacserével – a református iskolák. Sok mindent újra kellett tanulnia az egyháznak is, meg az iskoláknak is. Nem volt stabil, professzionális szervezete sem a református oktatásügynek. Ebben a helyzetben fontos fórumot jelentett például az Országos Református Tanáregyesület, s a Keresztyén Nevelés nyilvánossága is. Hírt adtunk az eredményekről, a jó megoldásokról, de a gondokról, a vitákról is. Hozzájárultunk a református oktatásügyi közvélemény kifermálódásához. Hangsúlyoztuk, hogy iskoláinknak nem csak jó színvonalúaknak kell lenniük, hanem hitvallóknak is. A keresztyén nevelés nem merülhet ki a hittanításban. A keresztyén jellemformálás nem csak a vallás tanár ügye. Az egész tantestületnek kell a keresztyén pedagógia műhelyévé válnia. Egyébként a Keresztyén Nevelésbe írott cikkeim válogatása és a Szárszói Református Értelmiségi Konferenciákon elhangzott előadásaim 2012-ben kötetben is megjelentek „*Népegyház*” – „*Hitvalló egyház*”, *misszió és hitvallásos iskola* címmel.

Milyen további terveidet tudnád megosztani velünk?

– Szeretném még a többi egyházkerület református egyetemi tanárainak adattárát, s ezek elemzését is elkészíteni. Különösen vágyom az erdélyi kötetre, amelynél kitűnő kolozsvári tudósok, *Ósz Sándor Előd* és *Tóth Levente* támogatására is számíthatok. A legnagyobb vágyam azonban, hogy 2019-re, szülőfalum, Hernádszurdok első említésének 800. évfordulójára el tudjam készíteni a Károli Gáspár gönci tevékenységével egyidős szurdoki református eklezsia történetét bemutató kötetet sok szép képpel. Jó reménységgel vagyok, hogy ehhez kapok még időt és erőt Istentől, „aki gondomat viselte, amióta vagyok, mind e napig”.

MINISZTERELNÖKI KABINETIRODA

dr. Viczián Miklós elnök úr
részére

Magyar Református Presbiteri Szövetség

I-1/ME/2553/2 (2017)

Budapest, 2018. január 4.

Tisztelt Elnök Úr!

Köszönettel megkaptuk Orbán Viktor miniszterelnök úrnak címzett levelét, ünnepi jókívánságait, a Szövetségük által gondozott *Presbíter* című folyóirat legfrissebb számait, valamint *Tóth-Máthé Miklós / Számadással Istennek tartozom - Regény Kálvin Jánosról* című kötet tiszteletpéldányát.

Kérem, fogadja Miniszterelnök úr köszönését a tájékoztatásért, a jóakaró szavakért és engedje meg, hogy Önnek és a Presbiteri Szövetség tagjainak további áldozatos munkájukhoz kitartást, erőt és jó egészséget kívánjak!

Tisztelettel:

Bali Gabriella
titkárságvezető

Ó, ter-jeszd ki, Jé - zu - som, Ol -
És csi - títs el szí - vem - ben Bút,
tal - ma - zó szár - nyad, Légy min - de - nem, légy
ö - rö - mőt, vá - gyat!
fé - nyem: Sö - té - ten jő az éj. Nagy
ir - gal - mad - ból él - nem Szün - te - len te se - gélj!

A szeretést kifejező görög igék

DR. RITÓÓK
ZSIGMOND

A görögül nem tudók körében is eléggé ismert, hogy a görögben több szó van a szeretet kifejezésére: az *eramai* elsősorban a sze-

relmes kívánást fejezi ki, a *fileó* a (vér)rokonni, baráti szeretetet, az *agapaó* a szívesen fogadó, baráti szeretetet (ebből az igéből képzett főnév az *agapé*: szeretet, az Újszövetség ezt használja a szeretetvendégség jelölésére is). Mindegyik szónak többféle árnyalata van, s ezek olykor keverednek is egymással.

Érdeemes azonban ezek közül az árnyalatok közül néhányat közelebbről is megvizsgálni.

Az *agapaó* (szeretek) igének van két, első tekintetre nem egészen összeillő jelentésárnyalata: „megelégszik valamivel” és „többre becsül valamit”. Ez utóbbi néha külön ki is van emelve a „jobban”, „inkább” szó kitételével, az Újszövetségben pl. Jn 3,19;12,43, de van, amikor csak a szövegösszefüggés mutatja az értelmet, pl. 2Tim 4,10. A két jelentésárnyalat ugyanannak két oldala: mindennél többre becsülöm, vagyis nem kell több, megelégszem vele.

A *fileó* ige is érdekes. Ennek eredeti jelentése abba a régi korba visz vissza, amikor a család, a nemzetség termelő és katonai egység volt, ahol az egyének léte kölcsönösen függött egymástól, az egymásnak való segítestől. A *fileó* ige tehát eredetileg nem érzelmet fejezett ki, hanem azt a tudatot, hogy valakire vagy valamire úgy számíthatok, úgy rábízhatom magamat, hogy ez meghatározza az életemet. Ez jut kifejezésre a vérrokonni, majd a baráti kapcsolatban. Ilyen értelemben használja a szót Pál (Tit 3,15), de így áll pl. Jn 15,19-ben.

Van ezeknek az árnyalatoknak (melyeket nem szabad a szó minden előfordulása esetében erőltetni!) emberi kapcsolataink vonatkozásában is fontos üzenete. A házassági eskü szövegében található a szavak: „vele megelégszem”. A baj ott kezdődik, mikor nem elégszem meg, mert kell egy „másik”, mikor nem őt becsülöm a legtöbbször, hanem egy „másikat”. Így kap külön hangsúlyt Ef 5,25-28 is. Ugyanez igaz a *fileó* esetében is: vajon rokonaink, esetleg éppen testvérünk (vagy hittestvérünk) számíthat-e ránk (és persze mi is örá)?

Jézus szerinti közösség

JUDÁK ENDRE

Ehhez az igei alapokat a Máté 18,19-20, az egyakarató imaközösség, 1Kor 12, a Krisztus-testben való élet gyakorlata és Jézus főpapi imájából a „legyetek egyik” felszólítás adja.

Nekünk, Isten gyermekeinek „kettős állampolgárságunk” van. Életünket két ország határán éljük abban a hitben, hogy már itt, a földi életünkben is a Krisztus-test tagjaiként a mennyi királysághoz is tartozunk. A Földön életünk része a harc a sötétség erőivel szemben.

Fontos leszögezni, hogy az Isten szerinti lelki közösségben nincs hierarchia, mindenki testvér. Nincs alá és fölé rendelt viszony. A lelki közösségben minden tagra szükség van. Ezt a hierarchia nélkülséget jól szemlélteti az a tortadiagram, ahol a tortaszletek egyformák, de a színük, ízük más-más. Ki milyen lelki ajándékot kapott az Istentől, azzal éljen, azzal szolgálja a közösséget. A lelki ajándékokat a gyülekezet építésére kaptuk.

A közösségbe való illeszkedést az én-te-Ő ragozás helyett a héber Ó-te-én jobban segíti. Mit kíván tőlem Isten, mit tudok a felebarátomnak adni és azért képezem magam, azért dolgozom, hogy adni tudjak. Tudok-e örülni a testvérem örömeinek?

A Krisztus-testben minden tag osztozik az egész test sorsában. Egy egészen egyszerű hasonlattal élve: ha belenyilallik a fogamba a fájdalom, akkor nem azt mondom, hogy ez csak a fogam dolga, a testem többi tagjának ehhez semmi köze. Hanem mozgásba jön az egész test: a kéz felkapja a telefonkagylót, a száj megkérdezi, hogy mikor van a fogászaton rendelés, a láb sietve visz orvoshoz, vagyis az egész test azon van, hogy annak a kis fognak a baja megszűnjék.

A gyülekezeti életet az együvé tartozás, az együttműködés a gyakorlatban, a terhek elosztása és hordozása jellemzi. A megosztott terhek fél terhek, a megosztott öröm megduplázódik. A

teherhordozásban segíteni csak az tud, aki maga is segítségre szorul. Adni is csak az tud, aki maga is kapott már valamit. Ennek a lelkületnek igazi közege az imaközösség, ahol Isten és ember előtt kitérülünk. Ahol a bűnvallásunkról, a hálaadásunkról, kéréseinkről és dicsőítő szavainkról tudomást szereznek a testvéreink.

A lelki egészséghez szükség van az egységes tanításra. Így a református keresztleveleink, a Heidelbergi Káté és a II. Helvét Hitvallás tanítása, tanulása, a gyülekezeti liturgiában történő meggyökerezése alapvetően fontos. Hiszen a Bibliára és a Kátékra esküsznek fel a lelkipásztorok. Kormányunk is a hitvallásainkat kérte be, amikor az egyházak sorába felvett bennünket.

Milyen áldott alkalom, ahol egy konfirmandus és egy presbiter az istentisztelet kezdetén felolvassa az adott Úrnapi káté kérdés-feleletét. Így a gyülekezet is tudja, hogy mitől református. Ugyanígy pl. havonta egy-egy vasárnap délután a környék gyülekezetei összegyűlnének, és sorba vennék harminc alkalommal a harminc részben megfogalmazott Második Helvét Hitvallást. Ez a közösség (koinonia) gyakorlásának, a szószékcserének, az egységesebb református tanításnak is az alkalma lenne. Kár, hogy ezt eddig nem tettük.

A közösségben, a nagy zenekarban ne játsszak hamisan, ahhoz sokat kell személyesen is gyakorolni, amit a múlt évben kegyességi gyakorlatként tanultunk:

1. a személyes hitben való növekedést, 2. a napi Biblia olvasást, 3. napi csendességet, imádkozást. Imaközösségben lenni a testvérekkel, 4. a vasárnapot megszentelni, 5. bizonyosságot tenni alkalmas és alkalmatlan időben, 6. sáfárkodni a ránk bízottakkal, 7. irgalmas samaritánusként a diakóniát gyakorolni.

A Krisztus-testben való élet békességet ad. A békesség Jézus hagyatéka, amikor azt mondja, hogy az én békességemet adom néktek, ne szomorkodjék a ti szívetek. Ezt a békességet, a Krisztus-testben való életet kívánom a testvéreknek. Áldás, békesség, vagy, ahogy Erdélyben mondják: Békesség Istentől.

KÖVESPATAKI LÁSZLÓ

Bővebben fogalmazva: *a Törvény szövetsége helyett a Kegyelem szövetsége!* Ez az Ószövetség és az Újszövetség kü-

lönbsége, egymáshoz való viszonya. A Szentháromság Egy Isten ezt Jézus áldozata által nyitotta meg, ajándékozta az emberiségnek, amely ezt azóta sem tudja igazán elfogadni... Ezt a kegyelmi Szövetséget hirdették az apostolok, s ennek hirdetését újította fel a Reformáció, mert a középkorban a Krisztusra hivatkozó Egyház ezt elfelejtette!

Az ószövetségi Törvény kíméletlen ítélettel fenyegette megszegőit, míg Jézus –

NYITOTT SZEMMEL

Törvény helyett kegyelem

most olvastuk az Igében, ha követjük egyházunk kalauzát – arra tanít beköszöntő beszédében, mi az igazi boldogság útja!

Bizony, bizony: Őelőtte senki sem tanított arra gyarló embereket, hogy az emberi élet úgy kerül a maga helyére, úgy lesz teljes, ha belesimul Isten tenyerébe, s az Ő akarata, jószándéka szerinti úton jár! Nem ítéletet hirdet (mint Keresztelő János is várta: „a fejsze már a fák gyökerére vetetett”), hanem evangéliumot hirdet!

Az akkori idők embereinek, akik – a mi korunk embereihez hasonlóan – tele voltak bűnnel, gyűlölködéssel, a másik ember íté-

letével, erkölcstelenséggel, káromlással stb. Még előtte volt a kereszthalál kínja, de máris az evangéliumot hirdette ezeknek az embereknek!

Ennek az alapvető újszövetségi tanításnak az elővétele, megismertetése, újrachirdetése miatt volt olyan fontos a reformátor atyák számára a Szentírás elővétele, nemzeti nyelvekre fordítása. Hiszen ez adott választ a Luther által feltett személyes kérdésre:

– Hogyan juthatok egy kegyelmes Istenhez?

Böjti gondolatok

DR. GYŐRI ISTVÁN

A böjtre gondolva könnyen mondhatnánk, hogy ránk, reformátusokra nem is vonatkozik, csak a katolikusokra. Valóban igaz, hogy a katolikus egyházban le van írva, hogy mikor mitől kell tartózkodni, ilyen szabály nálunk valóban nincs, mindenkinek a saját lelkiismeretére van bízva. A reformátorok nem törölték el a böjtöt, csak az azzal kapcsolatos visszásságot okozó szabályokat. Sok protes-

táns közösségben él az a gyakorlat, hogy önkéntes böjtként lemondanak valamiről, pl. étkezésről, hobbiról, szórakozásról, és az ezzel megtakarított pénzt jótékonyásra fordítják. Pl. vendéglői ebéd helyett ételt visznek egy szegényebb családnak, de kimutatták pl. hogy ha Ausztria, Németország és kis hazánk lakossága csak két évben lemondana a szilveszteri petárdázásról, ebből egy észak-afrikai országban ki lehetne építeni azt az öntözőt, amivel megoldódna az ország élelmezése, és nem kényszerülne ottan Európába menekülni. Ettől függetlenül is érdemes megnézni a böjt bibliai hátterét, és hogy hogyan alakult a böjt szokása az egyházban.

Az Ószövetségben a böjt az Istenhez való odafordulás, az imádság, a bűnbánat kifejeződése volt, sokszor valamilyen nagy feladatra való lelki felkészülés. Aki böjtölt, annyira ezekkel foglalkozott, hogy nem csak az étkezést, de még a testápolást is elhanyagolta, azaz nem mosakodott, fejét, arcát nem kente meg olajjal, ami akkor a napi tisztálkodás része volt. Mózesről olvassuk, hogy hosszú ideig böjtölt, mielőtt a Sinai hegyen átvette volna a két kőtáblát. Dávid király is böjtölve tartott bűnbánatot, amikor vétkezett Betsabéval, ennek emléke az 51. zsoltár.

Mint minden dolog, a böjt gyakorlata sem volt mentes az emberi gyarlóságtól. Sokan látványosan kimutatták, hogy böjtöltek, de a szívükben nem fordultak igazán Istenhez. Ezt olvassuk az igazi böjtről: „Nekem az olyan böjt tetszik, amikor leoldod a bűnösen fölrakott bilincseket, kibontod a járom köteleit, szabadon bocsátod az elnyomottakat, és összetörsz minden járomot! Oszd meg kenyeredet az éhezővel, vidd be házádba a szegény bujdosókat, ha mezítelent látsz, ruházd fel, és ne zárkózz el testvéred elől!” (És 58,6-8). Jézus is negyven napig böjtölt a szolgálatára készülve, a gonosz lélekről pedig azt mondta, hogy csak böjtöléssel és imádsággal űzhető ki. Pál apostol is gyakorolta a böjtöt, amikor korinthusi tartózkodása végén fogadást tett. Böjtölve készült az Ázsiában rá váró munkára, csak a hajóba szállás előtt nyíratkozott meg (ApCsel 18,18). Tanított is a böjtről, amikor a házasságoknak azt javasolta, hogy egy időre azért tartózkodjanak egymástól, hogy szabadok legyenek az imádságra (1Kor 7,5-7). A böjt később az egyházban a nehézelektől való tartózkodásra korlátozódott, és így el is vesztette azt az eredeti értelmét, hogy a böjtölő emberek Istenhez forduljanak. Az első keresztyén gyülekezet pünkösdkor Jeruzsálemben alakult meg, majd a szomszédos országokban terjedt el a hit. A keresztyénség központja tehát az első két évszázadban a nagyon meleg mediterrán vidéken volt. Ha valaki ma is ellátogat ezekbe az országokba, azonnal feltűnik, hogy a vendéglők késő este tele vannak, mindenki ilyenkor étkezik. Így volt ez már akkor is, a nagy meleg miatt napközben csak vizet ittak, délben sem ettek. Az esti lakoma volt az egyetlen főétkezés. Persze bort is ittak hozzá, így aztán másnap későn keltek fel, ezért már nagyon korán elvárták a papoktól, később minden templomba jövőtől, hogy előtte való estén ne vegyen részt lakomán, nehogy másnaposan legyen ott. Tehát a böjt eredetileg az istentisztelet komolyan vételét célozta. Később, Jézus halálára emlékezve a szombati böjtöt kibővítették a péntekkel is. Amikor pedig kialakult a 4. században a húsvét évenkénti megünneplése, ehhez csatlakozott a húsvét előtti nagyheti, majd hathetes böjt. Ez később egyre nagyobb terhet jelentett, mivel a zsíros és nehéz ételek, pl. a sertészsír tilalma lett a lényege. De az európai, hidegebb éghajlaton a

parasztemberek nehezen tudták megtartani, hiszen akinek tavasszal szántani, vetni kellett, kénytelen volt rossz lelkiismerettel, de erősebb ételeket enni. Az urak a kastélyuk mellé nem csak díszből építettek tavat. Itt tárolták a közeli vizekből kifogott halakat a nagyhétre. A kolostorokban élő szerzetesek is úgy tudták a böjtöt megtartani, ha valamelyik uralkodó ehhez egy egész falut adott. Sárospatak közelében, Bodrogolaszi határában, a magas hegyoldalon volt a pálosoknak kisebb kolostora, a darnói apátság. Ma is mellette megy el a turistaút. Egyszer megnéztük teológusokkal. A romokból meglátszik, hogy itt egy tucatszáz szerzetes élhetett, de a feljegyzések szerint egész Bodrogolaszi községe volt, hogy az apátság kis halastavát a Szarka-kútnál hallal feltöltésék. A Bodrogból kifogott halat puttonyban hordták fel a több száz méter magas levő kis halastóba a hegyre. Mindezt csak azért, hogy néhány szerzetes a húsvét előtti pár napon jó lelkiismerettel is jól lakhasson. Így vált a böjt nehezen teljesíthető teherrel, amitől a reformációt követő egyházak igyekeztek hamar megszabadulni. Ezért nincs a református egyházban szigorú előírás a böjtre nézve. Legjobb, ha megiszívleljük Jézus tanítását: „amikor pedig böjtöltök, ne nézzetek komoran, mint a képmutatók, akik eltörzítik arcukat, hogy lássák az emberek böjtölésüket. Bizony, mondom néktek: megkapták jutalmukat. Amikor pedig te böjtölsz, kend meg a fejedet, és mosd meg az arcodat, hogy böjtölésedet ne az emberek lássák, hanem Atyád, aki rejtve van; a te Atyád pedig, aki látja, ami titokban történik, megjutalmaz téged” (Mt 6,16-18). Jézus itt ugyanazt mondja a böjtről, amit korábban az imádságról és az adakozásról: nem arra való, hogy az emberek lássák. Mert mindhárom valójában arra való, hogy jobban megéljük általuk Istenhez való kapcsolatunkat. Nem az Úrnak van szüksége rá, hanem nekünk. A böjt lényege is az, hogy Isten felé fordulunk. A nagypéntek előtti idő arra van, hogy gondolatban elkísérjük Jézust a kereszt felé vezető úton, és végiggondoljuk, miért kellett Isten Fiának szenvednie. Ehhez az önvizsgálathoz csendre és időre van szükség, ezért jó végiggondolni, hogy tényleg szükségünk van-e mindenre, amit megveszünk, amit megesszünk, amit felvesszünk, amit megnézzünk, elolvassunk. Ha ezek elfoglalják minden erőnket, időnket, figyelmünket, nem tudunk Isten felé fordulni. Ha elhagyunk valamit, nem szegényebbek leszünk, hanem gazdagabbak, mert többet kapunk helyette. Így lehet a böjti idő a lelki megerősödés és felüdülés ideje.

Végül még egy fontos dolog a böjti idővel kapcsolatosan: *idén újra munkaszüneti nap lesz nagypéntek.* A Kádár rendszerben sokszor gondot jelentett, hogy munkanap volt, az emberek mégis igyekeztek valamelyik szabadságot kivenni, hogy ott lehessenek a templomban. Sajnos most nem azért lett munkaszüneti nap, mert a templomba elkérezkedők miatt nem lehetett a gyárakban nagypénteken dolgozni. Az indoklás az volt, hogy más országokban is szünet, és a magyar gazdaság van olyan erős, hogy elbír még egy szabadnapot. *Nem a templomba járó tömegek kényszerítették ki, inkább ajándékba kaptuk, de a mi felelősségünk, hogy mi lesz belőle.* A legrosszabb az lehet, hogy mindenki ezen a napon fog húsvétra takarítani, elmaradt kerti munkákat pótolni. Mielőtt kialakulna egy rossz hagyomány, ezt most minden áron meg kell akadályozni. A gondnokok és presbiterek, de minden egyháztagnak felelőssége is, hogy ez ne történjen meg. *Az lenne a szép, ha az újra ünnepnap-pá lett nagypénteket tényleg megünnepelnék!* Korábban általános volt a nagypénteki passió. Sok gyülekezetben volt délelőtti istentisztelet, és utána passióolvasás. A négy evangéliumból felolvasták az egész szenvedéstörténetet, közben a gyülekezet énekel egy-egy nagypénteki éneket. Ez eltartott délutánig. Akik ezen részt vettek, így nem is ebédeltek, tehát böjtöltek. Sajnos az ötvenes évektől lassan elkopott, mert nem volt munkaszünet. Most itt az alkalom. A családok együtt is részt tudnak venni. A nagypénteki szabadnap tehát egy keret, amit nekünk kell megtölteni! Nincs szebb tartalom benne, mint a Jézus megváltó halálára emlékező ünneplő gyülekezet. Így lehet áldott lehetőség a böjti időnk, és örvendező a húsvétunk!

Két világ

KNOLNÉ TÜSKI GABRIELLA

Nemrég egy kilencéves gyermek pár napig szülei nélkül volt rokonlátogatáson. Jókat játszott, élvezte a kényeztetést. Hazafelé az autóban hirtelen egy csomó csúnya szót mondott. Szülei megkérdezték: miért mondja ezeket? Válasza egyszerű volt: a rokonoknál nem használhatom ezeket a szavakat.

Egy ember. Két világ.

Egyik presbiter szívesen és nagy lelkesedéssel dolgozik a gyülekezetben. Sokan számítanak rá, gyakorlati ember, szereti a praktikus megoldásokat. Munkahelyén nincs más keresztyén. Természetessé vált a káromkodás, szinte nem is hallja már. Munkahelyén már nemigen akarózik neki ebéd előtt imádkozni. A templomban, otthonában ünnepelt karácsonyról nem mer beszámolni.

Egy ember. Két világ.

A buszon, a boltban, munkahelyen, iskolában folyamatosan ütközik keresztyén hitünk az elhitlenedett világ gyorsan változó mértékeivel. Külső és belső világunkat gyakran nehéz összhangba hozni. Főleg akkor, ha nem zárjuk le magunkat a mindennapi társadalmi élettől.

Az Úr Jézus főpapi imádságában nagyon tisztán kéri az Atyát: „*Én nekik adtam Igédet, és a világ gyűlölte őket, mert nem a világból valók, mint ahogy én sem vagyok a világból való. Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól*” (Ján 17,14-15).

A külső és belső világ természeténél fogva ütközik. Ez nehéz, de nem baj, csak legyünk tudatában. Hisz ezen az ütközőponton történhetnek a legszebb dolgok. Isten a sötétség és a világosság éles elválasztó határain jelen van. Munkálkodik. Lelke által lehetőségeket formál gondolatainkban, cselekedeteinkhez. Mit bíz ránk a következő időben? Merjük vállalni azt is, ami eltér megszokott rendünktől? Mert a világ változik, és hajtja, sürgeti az embereket – de hová? Isten Igéje, az Úr Jézus üdvözítő kegyelme változatlan! Ezt örömteljes szívvel oszthatjuk pont ott, ahol talán már nem, vagy még soha sem hallották ezt a Jó Hírt! Kérjük Isten segítségét:

*Isten élő Lelke, Jöjj,
Áldva szállj le rám,
Égi lángod járja át szívem és a szám!
Oldj fel, küldj el, tölts el tűzzel!
Isten élő Lelke, jöjj, áldva szállj le rám!*

(MRÉ 250,1)

Az Ószövetség reformátora nyomában

Az elmúlt évek során, Istennek hála, már hat alkalommal sikerült Erdélyben megszerveznünk a nyári, *egyhetes Presbiteri Továbbképző Tábort*.

A résztvevő presbiterek és hozzátartozóik részéről nagyon sok pozitív visszajelzést kaptunk, de a legjobb visszajelzés az, hogy sokan vannak, akik évről-évre visszatérnek alkalmainkra. Olyan visszajelzés is érkezett azon presbiterek részéről, akik nem vehettek részt a táborokban, hogy nem tudnak nyáron egy egész hetet szabadrá tenni, és ott lenni a képzésen.

Ezeket figyelembe véve, az Erdélyi Református Egyházkerület Presbiteri Szövetségének 2016-os évi közgyűlésén az a határozat született, hogy 2017-ben, a már hagyományos egyhetes nyári tábor mellett szervezzük meg a továbbképzőnek egy rövidebb, intenzívebb változatát is, azzal a kikötéssel, hogy mindkét képzésnek legyen ugyanaz az előadója, ugyanaz a témája, és ugyanazok az előadások hangozzanak el. A nyári alkalom megszervezője Pályi József elnök, a téli táboré pedig Ferenci István alelnök legyen.

A határozatot tett követte, és 2017. november 30-a és december 3-a között Szováta, a Teleki Oktatási Központban volt megtartva az *I. Téli Presbiteri Továbbképző Tábor*. Az előadó nt. Szép Eduárd beresztelkei lekipásztor, a képzés fő témája *Ezékiás, a reformátor* volt. Nagyon sok értékes és fontos dolgot tudtunk meg Ezékiás koráról, és megvizsgáltuk, hogy azok milyen formában jelentek meg a reformáció idején, valamint hogy vannak jelen a mában, a mi életünkben. Megtudtuk azt, hogy nem csak 1517 után volt reformáció, hanem Ezékiás idejében is, és a „semper reformanda” elvet valló egyházunkban ma is szükség van a megújulásra. E megújulásnak, első sorban, a mi életünkben kell megtörténnie.

A tábor tiszteletbeli meghívottja dr. h.c. Szabó Dániel, az anyaországi Presbiteri Szövetség nemzetközi tanácsadója volt, akit elkísért Vácsi Gábor, a Magyarországi Presbiter Szövetség utazótitkára. A mindnyájunk Dani bácsijával folytatott esti beszélgetések is nagyon felemelőek és építőek voltak. Irigylésre méltó szellemi frissessége, lelkesége, egyszerűsége és alázata sokunkat megszégyenített.

Az áhítatokat környékbeli gyülekezetek lekipásztorai tartották: Bacsoni Szilárdka Kata lp. (Szakadát-Ilyésmező), Bacsoni Sándor lp. (Szováta) és Kovács László beosztott lp. (Parajd). Nagyon felüdítő és buzdító igehirdetések hangoztak el.

A tábor 40 fős közössége nyolc egyházmegyéből (Sepsi, Brassói, Kézdi-Orbai, Kolozsvári, Udvarhelyi, Marosi, Küküllői, Gergényi), valamint az anyaországból gyűlt össze.

A résztvevők többsége első alkalommal vett részt szövetségünk táborában, így megállapíthatjuk, hogy jó ötletnek bizonyult egy rövidebb időtartamú, téli képzésnek a megszervezése. A fiatalabb, még dolgozó presbiterek mellett ott voltak (szép számmal) a kevésbé fiatal, de gyülekezeteikben hűségesen, tevékenyen szolgáló testvéreink is. Nem tehetem, hogy ne említsem meg azt, hogy két testvérünk 90, illetve 91 évesen jött el Kolozsvárról, illetve Brassóból. No, nem azért jöttek, mert egyéb dolguk nem akadt, hanem azért, mert még ebben a korban is úgy érzik, hogy van mit tanulniuk. Nekünk, fiatalabbaknak példát kellene vennünk tőlük!

Jó volt együtt lenni, épülni egymás hite által, és felemelőek voltak a reggeli imaközösségek. Reméljük, jövőre több fiatal fog jelentkezni képzéseinkre.

Ferenci István

MAGYAR PRESBITER

AZ ORSZÁGOS REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVEISÉG LAPJA

Szerkesztőség:
Budapest, VII. Vilma királynő-út 5.
Telefon J. 340-43.
Kiadóhivatal: Hermina-út 37.

Főszerkesztő:
DR. BALTAZÁR DEZSŐ
Felolvasó szerkesztő:
SZABÓ IMRE
Főmunkatárs:
CSIKESZ SÁNDOR

A Magyar Presbiter az Országos Presbiteri Szövetség lapja.
Kérjük a presbiteriumokat, hogy adják a lapjukat, amely évi 1 Ft. mulasztással küldjék be. Akiknek saját címére megy a lap, asztól 1.20 Ft. beküldését kérjük.

Súlyosabb ítélet

**DR. KIS DOMOKOS
DÁNIEL**

Jakab 3:1.
A Magyar Presbiterben volt egy lélekvizsgáló rovat, „Titkon ajtómat behajtva” – idézet a Református Énekeskönyv 480. di-

cséretének 3. szakaszából, melynek szép szövegét Nagy István (1770–1831) költötte. – Ebben jelent meg a fenti címet viselő írás. (1930. június hó, 3-5. oldal.) Szerzője a lélektani, szociológiai kérdések iránt is fogékony *Benkő István* (1889–1959) rákospalotai lelkipásztor, későbbi az általa megszervezett Pest környéki egyházmege esperese 1938-1955-ig. Részt vett a lapelődünet is kiadó Sylvester Nyomda megalapításában, a Református Híradó és a Diákvilág társszerkesztője volt. Többek közt jeles munkái: Isten szeretetének nagy ellenmondásai, 1923; A gyermekkeresztesség, 1923; A szenvedés problémája, 1931; Krisztus, 1932. és A praedestinatio világszemlélete, 1938-ból. Nevét viseli 2004 óta a harmadik budapesti református iskola, az Újpesten lévő Benkő István Református Iskola és Gimnázium.

Írása, így presbiterválasztás után, különösen alkalmas az önvizsgálatra, s a lélek gazdagodására.

„Aki egyházi tisztséget visel, annak tudnia kell, hogy Isten Igéjének határozott kijelentése szerint „súlyosabb ítélet alá” esik, mint az egyszerű egyháztagok. Isten szigorúbb mértékkel méri meg őket, mint más. És pedig nem csupán egyházi szolgálatában, hanem magánéletének minden dolgában is.

Ezen súlyosabb megítélés a presbiterekre is vonatkozik, sőt elsősorban azokra, akár prédikáló presbiterek, akár kormányzó, vagy ítélő, vagy felügyelő munkával bízták meg. Nem vonhatjuk ki magunkat alóla, mert azzal, hogy a presbiteri tisztséget elvállalták, magukra vették azt a feladatot, hogy *példányképek* lesznek a gyülekezet előtt, és *felelősséget* viselnek az egyház ál-

lapotáért. Az előbbit reájuk róttá I. Pét. 5.1-3. Az utóbbit a Csel 20:28. és az Eze-kiel 33:1-9. összefüggése.”

A „példányképek”

„Mi a példakép szerepe? Jézus maga megtanít rá: „aki hisz énbenem, élő víznek folyamai ömlenek annak belsejéből.” A keresztyén személyiségnek tehát sugárzása van, mely a környezetére hatást gyakorol, mint a napfény kémiai sugarai. A példakép – ha eleven ember az illető – nemcsak úgy szerepel, mint szemléltető eszköz, nem is csupán mint bizonyíték Krisztus megváltó és átalakító erejéről, hanem mint emberfölötti szellemi források feltörési helye, amiken át élő erők ömlenek bele a látható világba. Tehát nemcsak bemutatják, megszemélyesítik a keresztyén erkölcsöt és hitet, hanem gerjesztik azt, mint csodálatos generátorok, másokban is.”

Az „őrállók”

Pál apostol az efezusi presbiterek előtt búcsúbeszédet tartva, egy olyan kifejezést alkalmazott reájuk, aminek nagy ótestamentumi jelentése van. „A Szentlélek titeket vigyázókká, őrállókká tett a gyülekezetben.” Az apostol előtt és minden zsidó előtt pedig ott lángoltak szüntelen Ezekiel próféta ragyogó fejezetei a „vigyázókról”, az „őrállókról” – ennek a szónak Isten szerint való értelmét Ezekiel próféta magyarázta meg. Az apostol tehát a presbitereket öntudatosan azok közé sorozza, akikre a nevezetes prófétai kapitulumok (fejezetek – szerk.) vonatkoznak.

Isten szerint az őrálló kötelessége az, hogy két irányba figyeljen: éber legyen a gonosz közelségét, a kísértés, romlás lopakodását az egyik oldalon – a másikon pedig lássa az Úrnak látását, hallja a Magaságos szavát, Isten üzenetét. Isten Igéje tehát az őrállóktól általában, az egyház presbitereitől pedig különösképpen megkívánja azt, hogy fokozott lelki érzékenységgel viselkedjenek a gyülekezet érdekében. Érezni Istent, és érezni a sátánt: ez a presbiter megkülönböztető képessége, ami nélkül nem lehet presbiter.”

„A „súlyosabb ítélet” szorongása, ha le száll reánk, presbiterekre, akkor fontosnak válik számunkra a kérdés, hogy miképpen lehetünk valóban „példányképekké” és igazi őrállókká”. Ha ez a kérdés már valakit komolyan foglalkoztat, akkor a dolog, mely szinte képtelenül nehéznek látszott, egyszerre csodálatosan könnyűvé válik. Az egészek titka ennyi: nem elég az, hogy a gyülekezet megválasztott, hanem kell, hogy a Szentlélek is fölkenjen engem presbiternek. A Szentlélek kenete megszenteli a személyemet, „hivatalos szentté”, a „gyülekezet angyalává” avat, úgy hogy önkéntelenül lelki hatások áradnak ki belőlem a gyülekezetre. Másrészt megnyílnak lelki

szemeim, hogy lássam a sátán munkáját, és az Urat, és legyen erőm úgy a tiltakozásra, mint a bizonyágtételre.”

Ezekhez még a Magyar Presbiter szerkesztői hozzáillesztették a cikk után fennmaradó kis helyre:

„A hit nem levegőben úszó köd, hanem erő, a Lélek ereje. Jézus nem azt mondja, a hit megtart, hanem: a te hited téged megtartott. A hit nem beképzeltetés, hanem élő, világos ismeret, tapasztalat, átérzés: olyan láng, melyet a Szent Lélek gyújtott fel. Nem rejtőzködhetik el. Különösen akkor látható, mikor besötétedik. Fénylik bent a házban, s látható lesz kívülről is, az ablakon keresztül. A hívő szívvel is így van ez.”

Reformáció, kultúra, identitás I.

Részletek Köntös László dunántúli egyházkerületi főjegyzőnek a Református/Evangélikus Közös Zsinaton elhangzott előadásából

A Reformáció évfordulója különös helyzetben ér bennünket. Emlékeznünk kell egy 500 évvel ezelőtti eseményre, amely, mint tudjuk, széleskörű és sokrétű hatást gyakorolt a későbbi európai fejleményekre egészen máig. Ugyanakkor a mai és a 16. századi Európa már-már alig összehasonlítható.

Megváltozott tehát a kontextus, miközben azért mégis van folytonosság. Az emlékezés mindig azért zavarba ejtően nehéz, mert sohasem lehet eltekinteni attól a konkrét helyzettől, amelyből az emlékező emlékezik. Nincs ártatlan emlékezés.

A kérdés tehát nem csak az, hogy hányféle Reformáció-elbeszélés létezik, hanem az is, hogy milyen az a kor, amelyben ezek az elbeszélések elmondják a történetet.

Nemrégiben olvastam egy nagyon karakteres Reformáció-elbeszélést. Eszerint a Reformáció volt az első dominó, amelynek ledőlése nyomán romba dőlt a középkori keresztyén univerzum egységes épülete. Ebben az elbeszélésben a Reformáció negatív szereplő, a bűne az, hogy később megállíthatatlan bomlási folyamatokat indított be, melynek eredményeként a keresztyén európai civilizációt a darabjaira hullott szét, s mely folyamatnak végső kicsúcsosodása a forradalmi ateizmus. A Reformációval Európa gyakorlatilag saját sírját kezdte el megásni, s ennek ékes bizonyítéka napjaink szellemtörténeti-kulturális helyzete.

Létezik egy másik nagyon karakteres és ma is nagy hatású elbeszélés, mely szerint a Reformáció a modernitás legerőteljesebb nyitánya, amely folyamatban megszületett az önálló döntésre képes individuuum, aki már nem szorul a hatalom gyámkodására, hogy ön maga sorsát rendezze. Ez az elbeszélés a Reformációban a progresszió nagy úttörőjét és harcosát látja, olyan értékek zászlóvivőjét, mint a függetlenség, a megújulás, a változás.

Mondani sem kell, hogy mindkét elbeszélés a Reformációnak ropant jelentőséget tulajdonít, mondhatni, az európai történetben afféle cezúra-jelleget, csakhogy míg az első a hatástörténetben bomlási folyamatot lát, a második éppen az ellenkezőjét, az úgynevezett haladás kiemelkedő mozzanatát. Az is nyilvánvaló, hogy a két egymással szembenálló elbeszélés követi a Reformáció nyomán sajnálatoosan előállt katolikus-protestáns törésvonalat.

Ám ugyanakkor az a helyzet, hogy az 500. évforduló egy meglepően új, nemcsak a 16. századhoz képest új, hanem akár a 100 évvel ezelőtti viszonyokhoz képest is új helyzetben talál bennünket. Egyrészt soha nem látott módon felgyorsult a történelmi keresztyén-ség európai térvesztése, és rohamos léptekkel erősödni látszik a szekuláris Európa. Másrészt kézzelfogható jelentésre tesz szert a multikultúra ideája. Nyilvánvaló, hogy mindkét jelenség alapvető kihívást jelent a keresztyén társadalmi jelenlét értelmezésére nézve, sőt ennél is komolyabb a helyzet: kérdéseket vet fel az európai történetnek, mint keresztyén történetnek az elbeszélésével kapcsolatban.

Ez a teljesen megváltozott kontextus nem hagyhatja érintetlenül a Reformációról szóló elbeszéléseket sem.

Először is látni kell, hogy a 16. századi európai társadalmak teljes egészében keresztyén társadalmak voltak. Ebből nyilvánvalóan látszik, hogy elvettük a Reformáció értelmezését, ha pusztán protestáns eredettörténetet látunk benne. A Reformáció az egész nyugati keresztyén-ség eseménye volt, amelyben a legkevésbé játszottak szerepet olyan későbbi világnézeti fejlemények, amelyek a keresztyén hagyományon kívülre helyezték volna önmagukat. Egyszerűen fogalmazva, nem az volt a kérdés, hogy egyáltalán értelmes fogalom-e az üdvösség, avagy nem, hanem az, hogy hogyan lehet üdvösséget nyerni. Nem az volt a kérdés, hogy Isten nélkül lehet-e a világot és az emberi sorsot magyarázni, hanem az, hogy miként is kell érteni

és értelmezni Isten valóságát. Magyarán, a Reformáció eseménye a korabeli keresztyén univerzumon belül zajló esemény volt, s nem pedig valami totálisan újnak a kezdete. Ebből pedig az következett, hogy a keresztyénség különböző vonulatai egymáshoz képest értelmezték önmagukat, minthogy mindenki keresztyén volt. Nem volt más viszonyítási pont.

Mára viszont előállt egy totálisan új helyzet, mégpedig a szekuláris világ, a nem keresztyén gondolat uralma, amelyhez képest a keresztyénség egésze került új önértelmezési helyzetbe.

... A másik új fejlemény a multikultúra ideájának érzékelhető közelsége. A multikultúra ideájának ugyanis az az üzenete, hogy a különböző nagy, vallási alapú történelmi elbeszélések mindegyike érvényes, minek következtében a keresztyénségnek le kell mondania arról az igényéről, hogy az általa hirdetett elbeszélés a világról és az emberi sorsról az egyedül érvényes és igaz elbeszélés. Ez viszont egyszerre más, a 16. századitól eltérő kontextusba helyezi a Reformáció olyan központi üzeneteit is, mint például a Solus Christus, vagy a Sola Scriptura. E tételeknek a 16. századi értelmét ismerjük. Ám nagy kérdés, hogy a multikultúra világában a solus-elvek vajon miféle érvényességre tarthatnak igényt? A multikultúra ideája kihívást intéz a keresztyén elbeszélés igazságtartalmára nézve. Ha ugyanis minden elbeszélés érvényes, akkor egyik elbeszélés sem érvényes. Kivéve azt az elbeszélést, mely szerint egyik elbeszélés sem érvényes. Ez a fejlemény viszont kaput nyit egy olyan elbeszélésnek, s normatívvá tesz egy olyan elbeszélést, amelynek az alapja a minden elbeszélésre vonatkozó szkepszis és távolságtartás. A multikultúra ideája messze nem csak szolidaritási ügy, hanem mélységesen ismeretelméleti is, s azt a kérdést veti fel, hogy az igazság egyáltalán megismerhető-e?

Ebben az esztétörténeti helyzetben nem csoda, ha Európában egyre távolabbinak tűnnek a biztos tájékozódási és azonosulási pontok, s az elbeszélések bábeli zűrzavarában az európai zsidó-keresztyén alapú elbeszéléseken nyugvó identitáshagyomány a szemünk látára darabjaira hullik szét.

Vajon ebben a helyzetben lehetséges-e olyan Reformáció-elbeszélés, amely aktuális üzenettel bírhat jelenkorunk identitásvitáit közegette? Igen, lehetséges. Ha nem így lenne, nem lennének se keresztyén, se református. Ha ugyanis mindenkinek igaza van, miért legyen keresztyén? (*Folytatjuk*)

PRESBITER

A Magyar Református Presbiteri Szövetség hivatalos időszaki kiadványa. Megjelenik ez évben hat alkalommal. A szerkesztőbizottság tagjai: *Apostagi Zoltán, dr. Kelemen-né Farkas Márta, dr. Kis Domokos Dániel, Kövespataki László, dr. Papp Vilmos, dr. Ritoók Zsigmond, dr. Szilágyi Sándor, Váci Gábor, dr. Viczián Miklós.* Felelős szerkesztő és laptervező: *dr. Békefy Lajos PhD.* Felelős kiadó: *dr. Viczián Miklós.* Tördelés: *Heckmann Tamás.* Szerkesztőség: Magyar Református Presbiteri Szövetség Irodája, 1092 Bp., Ráday u. 28. Tel.: 476-3211. E-mail címünk: szovetség@presbiter.hu. A lap a fenti címen írásban vagy telefonon is megrendelhető. Az egyéni előfizetési díj beföldre évi 2700 Ft, Európa országaiba 5000 Ft, a tengerentúlról 6000 Ft. Az előfizetési díj csekken fizethető: Magyar Református Presbiteri Szövetség 11705008-20416641, Budapest; személyesen is befizethető Szövetségünk Irodájában. *Lapunk fenntartását szolgáló adományait is köszönettel fogadjuk a Kárpát-medence református gyülekezetei és presbitériumai nevében!* Készítette a Szó-Kép Nyomdaipari Kft. Felelős vezető: a Kft. ügyvezető igazgatója. Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza! ISSN 2061-4632 (nyomtatott), ISSN 2061-4640 (online)

Szövetségünk honlapjának címe: www.presbiteriszovetseg.hu

A megjelent cikkek nem feltétlenül egyeznek meg a szerkesztőbizottság véleményével!

Egy példány ára: 450 Ft

Cigánygyülekezeteink karácsonyi és újévi hírei

D. SZABÓ DÁNIEL

Mindazoknak, akik a Zempléni Egyházmegyében (Tiszáninneni Egyházkerület), s részben még Kárpátalján és a Királyhágómelléki Egyházkerület területén is gondozott cigánygyülekezeteinkben munkálkodnak, az idén is hosszú karácsonyi ünneplésük volt.

Mindenik gyülekezet vágyik arra, hogy munkatársaival, szolgálattevőivel, zenei,

énekvezetőivel együtt ünnepelhesen, és ezt egyetlen este nyilván nem tudjuk megoldani. Ezért már a karácsony estét megelőző hét minden napján valamelyik gyülekezetben, közösségben „Karácsonyi Ünnepi Estét” tartottunk.

A már kialakult gyakorlat szerint Sátoraljaújhelyen azért a kántálást is megtartottuk a fiatalokkal.

Mivel egy-egy közösségben ismételtelen vannak feszültségek is, ilyenkor megjelenik annak a félelme: hogyan is fognak miniket fogadni ebben az évben? A mi ismételt, hálás megtapasztalásunk mégis mindig az, hogy nagyon nyitottan, nagy szeretettel fogadnak, sőt betegekért imádságot kérnek tőlünk és további éneklésre biztatnak most már a szobában is. Én is biztatok mindenkit a páli igével: „a reménységben örvendezők” legyetek (Róma 12,12).

Karácsony másodnapján különös testvéri együttlétre gyűltünk össze a becskedi gyülekezetben. Két testvéri-rokoni gyülekezeti család vágyott arra, hogy bár már hosszú hűségektől óta

házasságban élnek és szép nagycsaládot neveltek fel, most külön is megerősítsék kapcsolatukat mind polgári, mind az egyházi szolgálat útján.

Hálát kívántak adni a hűségben megtett útért és további áldást kérve az eljövendő időre is. Megható, örvendetes és mértékadó esemény volt, melyet újabb jelentkezők szeretnének megismételni.

Közben minden gyülekezetben vendégül láthattuk azokat a kedves Németországban élő koreai testvéreinket, *Choi* koreai lelkészünk unokatestvérét és férjét, akik nem üres kézzel, üres autóval, hanem jelentős „cipősdoboz” szállítmánnyal érkeztek. Adjon az Úr hitben és szeretetben való növekedést mindannyiunknak!

Hálás szívvel, de érthető szomorúsággal búcsúzkodunk a két és fél évi missziói szolgálat után hazakészülő „Johanna” koreai misszionárius nőtestvérünktől. Johanna még kedves fiatal leányzó, aki tehetsége és végzettsége szerint zongorista és zeneszerző, s aki most drága szülei gyengélkedő állapota miatt is tér haza. Nagyon nehéz gazdag, „csupa szeretet és szolgálat” személyiségét néhány szóban jellemezni. Minden egyes alkalommal min-

denütt ott volt és minden általunk ismert éneket, dallamot kotta nélkül nagyszerű kísérettel játszott, még a református templomi alkalmakon is kántori szolgálatot végezve. Olyan volt, mint a tavasi napsugárzás, mindig szeretetet, művészetet sugározva és közösséget építve mindenütt. Nem fogjuk és nem is akarjuk elfelejteni, várjuk vissza és kívánjuk az Úr gyógyító, megerősítő kegyelmét szerettei életében. Őt pedig az Úr áldása kísérelje mindenkor, életének minden személyes vonatkozásában is. Ez a néhány sor a gyülekezetek hangja és imádsága is.

A presbiter helye az egyházban

Presbiterek számára tartottak továbbképzést Ákoson január 6-án, melynek Tar Csaba KREPSZ (Királyhágómelléki Református Egyházkerület Presbiteri Szövetsége) missziói tag volt a főszervezője. A presbiterek képzését a Magyar Református Presbiteri Szövetség (MRPSZ) támogatta. Szép számmal megjelentek a Nagykárolyi Református Egyházmegye presbiteri közül a továbbképzésen, melyet a Sárospataki Református Teológia tanárai tartottak.

Az előadásokat *Tolnay István* esperes rövid igemagyarázata előzte meg. Az igehirdető a Róma 12,3-8 igeszakasz alapján az egyház építéséről, szolgálatáról és a kegyelmi ajándékokról szólt. Hangsúlyozta, hogy egyetlen presbiter sincs a Krisztus testének, akinek abszolút semmi képessége ne lenne a mások javáért való munkálkodásra. Azt jelenti ez, hogy Isten az Ó Lelke által a gyülekezetben mindenkit fel akar és fel tud használni valami pozitív, építő feladatra. „Ki-ki aszerint végezzen valami szolgálatot, vállaljon valami konkrét felelősséget, hogy milyen kegyelmi ajándékot kapott hozzá Istentől” – fogalmazott az esperes.

Dr. Enghy Sándor ószövetségi bibliaismeretről tartott különösen érdekes előadást, *Pásztor Gyula* pedig a presbitereknek az egyházban betöltött helyéről beszélt. Kiemelte, hogy a presbitereknek ott a helyük Krisztus mellett, a templomban és a közösségben. *D. Szabó Dániel*, a Magyar Református Presbiteri Szövetség tiszteletbeli elnöke missziói beszámolót tartott. *Dr. Geréb Miklós* irinyi lelkipásztor az énekek tanításban és gyakorlásában működött közre. Az eseményt megtisztelte jelenlétével *dr. Judák Endre*, az MRPSZ presbiterképzési elnöke, *Tóth András*, a KREPSZ elnöke és *Vácz Gábor*, az MRPSZ titkára, aki közbenjárt az anyagiak megszerzésében. *Almási Csaba*, a Nagykárolyi Református Egyházmegye Presbiteri Szövetségének elnöke örömet fejezte ki, hogy nagyon sok presbiter részt vesz a továbbképzési programban, mely összesen 5+1 alkalomból fog állni. Amint elmondta, ez nem áldozat a presbiterek részéről, hanem áldás számukra. Megtisztelő, hogy ezeken az alkalmakon gazdagíthatják tudásukat. Az újabb ismeretek szerzése pedig még inkább méltókká teszi őket tisztségük betöltéséhez.

Hívogatás presbiteri és gyülekezeti-munkás képzésre

Hálaadással és reménységgel hívogatjuk ismételten gyülekezetünk presbitereit, munkatársait, gyülekezeti tagjait a Sárospataki Református Presbiteri és Gyülekezeti-munkás Népfőiskolába. Hiszen ebben nemcsak Sárospatak egykori professzorainak és intézetének neveléstörténeti kezdeményezése újul meg, hanem az oktató-nevelő munka nagyon erős gyülekezeti elköteleződése is.

Bizonyára érvényes ez mindegyik Teológiánkra a Kárpát-medencében, de a sajátosan élő hagyományokért külön is hálásaknak kell lennünk. A hallgatók részéről is ismételten elhangzó bizonyoságtételek a programról ma is biztatni és bátorítani kívánnak mindenkit a jelentkezésre.

A képzés folyamán professzoraink és tanáraink nem a hiányosságokra akarnak elsősorban rámutatni, hanem kiegészíteni kívánják hallgatóink magukkal hozott elméleti és tapasztalati ismereteit. Nemcsak gyülekezeti tagjainknak, de a Teológiának is nagy nyeresége a kisebb és nagyobb gyülekezetekből, legkülönbözőbb élethelyzetekből feltett kérdéseket megválaszolni, és igei, történeti átgondolásban együtt megbeszélni. Eddig még minden szorongva érkező hallgatónk hálás, örvendező, alázatos, de öntudatosabb gyülekezeti tagunkként lépett ki az Akadémia falai közül.

Ezekkel a gondolatokkal hívogatunk tisztelettel és szeretettel a Presbiteri Szövetség nevében is.

Atyafiságos köszöntéssel:
D. Szabó Dániel

* * *

Sárospataki Református Presbiteri és Gyülekezeti-munkás Népfőiskola:

- 1 éves képzés, levelező képzési forma
- Havonta 1 hétvége, péntek délutántól szombat délig
- A jelentkezésnek nem feltétele az érettségi, sem a választott gyülekezeti tisztség
- A képzés díjtalan
- Minimum 15 fő jelentkezése esetén indul
- A jelentkezési lap honlapunkról letölthető: <http://srta.hu/jelentkezési-lapok>
- A jelentkezési lap beküldendő: SRTA, 3950 Sárospatak, Rákóczi út 1.
- Telefon: 06-47/950-828
- Jelentkezési határidő: 2018. augusztus 17.

A Sárospataki Református Teológiai Akadémia felvételt hirdet a 2018/2019-es tanévre a következő hitéleti szakokon:

- ❶ **Teológia szak – Teológus szakirány**
(osztatlan MA képzés, nappali tagozaton; képzési idő: 10 félév)
- ❷ **Teológia szak – Lelkész szakirány**
(osztatlan MA képzés, nappali tagozaton; képzési idő: 12 félév)
- ❸ **Katekéta-Lelkipásztori munkatárs szak**
(BA képzés, nappali- és levelező tagozaton, valamint a beregszászi kihelyezett tagozaton; képzési idő: 6 félév)
- ❹ **Református közösség-szervező szak**
(BA képzés, levelező tagozaton; képzési idő: 6 félév)
- ❺ **Teológia MA szak**
(hitéleti alapszakra épülő képzés, levelező tagozaton; képzési idő: 4 félév)

2018 szeptemberében induló szakirányú továbbképzéseink:

- ❶ **Egyházi kommunikáció szakirányú továbbképzés** (4 félév)
- ❷ **Bibliai gazdálkodás szakirányú továbbképzés** (4 félév)

- ❸ **Biblia-alapú lelkigondozó szakirányú továbbképzés** (2 félév)
- ❹ **Pasztorálpaszichológia szakirányú továbbképzés** (4 félév)
- ❺ **Keresztyén hospice lelkigondozó szakirányú továbbképzés** (4 félév)
- ❻ **Református hit- és erkölctan oktatói szakirányú továbbképzés** (4 félév)

A jelentkezés határideje valamennyi szakon: 2018. április 20., szakirányú továbbképzések esetében: 2018. augusztus 17.

A jelentkezési lapok letölthetőek honlapunkról: www.srta.hu. A képzésekről és a felvételi rendjéről bővebben olvashatnak honlapunkon, valamint szívesen állunk a jelentkezők rendelkezésére a következő elérhetőségeken: srta@tirea.hu, illetve 06-47/312-947.

Szeretettel várunk minden érdeklődőt!

Hálaadás a tordai országgyűlés (1568. jan. 6–13.) korszakalkotó vallásszabadsági határozatáért a mai Tordán

A SZERETET ERDÉLYE

„A hit gyümölcse volt a tordai vallásszabadsági határozat, amely a vallásháborúk korában a béke szigetévé tette Erdélyt. Jó lenne az Isten és ember iránti bizalom légkörében tovább lépni, és a tolerancia Erdélye után a szeretet Erdélyét megvalósítani.”

(Kató Béla erdélyi református püspök beszédéből, 2018. jan. 13. Torda)

KÖZÉP-EURÓPA 450 ÉVE PÉLDÁT MUTATOTT A VILÁGNAK, ÉS MA IS EZT TEHETI

Kövér László házelnök ünnepi beszédében kijelentette: eleget tesz az erdélyi felkérésnek, és kezdeményezi a Magyar Országgyűlésben az erdélyi országgyűlés vallásbékét kimondó tordai határozata emlékének megörökítését.

„Keletről nézve Nyugatnak, Nyugatról nézve Keletnek látszó Közép-Európa országait hol Nyugatról, hol Keletről próbálták meg függésbe hozni és kizsákmányolni a nagyhatalmak. A 21. században immár nem az alávetendő területe, hanem az alávetendő tudatát szállják meg először...”

Meg akarják fosztani az embert a nemi, a családi, a vallási és a nemzeti identitásától, mert ezáltal már nem képes érdekeinek felismerésére, kinyilvánítására és szükség esetén azok megvédelmezésére sem... Rossz hír, hogy Európa népei napjainkban egy ilyen alávetési kísérletnek az alanyai. Jó hír, hogy Közép-Európa nemzeteiben él és munkál az önazonosság megőrzésének az igénye”.

(Részlet Kövér Lászlónak, a Magyar Országgyűlés elnökének ünnepi beszédéből, 2018. jan. 13., Torda)

KÜZDENI AZ IGAZSÁGÉRT

„A tordai országgyűlés mai üzenete nem egyszerűen a tolerancia, a vallási türelem, hanem az is, hogy küzdeni kell az igazságért nemes eszközökkel. Ha egymás ellen küzdünk, akkor a közös ellenség győz. Annak idején ez az ellenség az Oszmán Birodalom volt, míg ma ez mindazokat az erőket jelenti, amelyeknek nemcsak nem kell a keresztény kultúra és az abból fakadó élet, hanem el akarják tüntetni, meg akarják azt szüntetni... Ezek az erők Európán belül és azon kívül egyaránt azt gondolják, hogy övék a jövő. Rajtunk is áll, hogy iga-

„...zuk lesz-e, hogy a kereszténység a múlt egy darabja, túlhaladott életforma, eszmerendszer lesz-e, vagy Európa jövőjét alakító erő marad.”

(Részlet Balog Zoltán miniszter szoboravató beszédéből, 2018. jan. 13., Torda)

ERDÉLY NAGYON AZ ÉLEN JÁRT

„Erdély 450 évvel ezelőtt nagyon az élen járt a világban. Egyik forrása, méghozzá a tartalmában és az időrendben kútforrása volt Európa máig érvényes gyakorlatának: a vallásszabadság kialakításának.

Ez a törvény szép példája Európa keresztény gyökereinek, és ma is ebből táplálkozik liberális, konzervatív és szociáldemokrata.

Ma újra kell tanulni a tolerancia azóta elveszett gyakorlatát, például azt, hogy mindenki ott dönthet a jogairól, ahol gyakorolja azokat.”

(Részlet Németh Zsolt, az Országgyűlés Külsügyi Bizottsága elnökének beszédéből, 2018. jan. 13., Torda)

Politikai döntés bibliai alapon

A világtörténelemben valószínűleg nehéz lenne példát találni arra, hogy egy ilyen horderejű (nem csekély részben politikai) döntést kizárólag bibliai alapon indokoljanak meg.

(Idézet Pásztori-Kupán István „Teokratikus tolerancia? A tordai vallásbéke teológiai üzenete” c. írásából, Keresztény Magvető, 115. évf. 2. sz., 2009)

Az első monori „Magyar Szórvány Napja”

2015-ben a Magyar Országgyűlés határozatot fogadott el egy olyan napról, amely ráirányítja a figyelmet a határokon túl nem tömbben, hanem szórványban élő magyar nemzettestvéreink sajátos helyzetére. Ez a nap a Magyar Szórvány Napja, dátuma pedig november 15-e, Bethlen Gábor erdélyi fejedelem és magyar király születésének napja.

A szórványmagyarság egyik különleges sajátossága, hogy csak ott tudott megmaradni, ahol valamely egyházközség – köztük a református is megmaradt, megmaradhatott. Ahol tehát nemcsak a templom áll, hanem a gyülekezet is él, ott mai napig van magyar szó, és magyar öntudat. Ez a tény főleg annak ismeretében különleges, hogy a szórványmagyarság életében sokszor csak a gyülekezet az egyedüli és kizárólagos „közösségi tér”, ahol anyanyelvét használhatja.

Nagy igazság van abban a mondatban, hogy mindenki ahhoz a nemzethez tartozik, amely nyelven imádkozik. A szórványban élő, kettős, vagy többes identitással bíró emberek magyarságtudata úgy maradhatott meg, hogy életük jelentős és meghatározó pillanatait a gyülekezet közösségében élték meg, magyarul imádkozva konfirmáláson, ballagáson, esküvőn, kereszttelőn, de temetésen is.

Az Egyház e téren is viselt, nyugodtan mondhatjuk, hogy történelmi felelősségének tudatában született meg az ötlet, hogy a Magyar Szórvány Napját Monoron a református gyülekezetek rendezzék meg. Mikor máskor tegyük ezt meg, mint a nemzetünket megtartó, egységes írásbeliségünknek alapjait adó Reformáció 500 éves évfordulóján?

Most már nyugodtan kijelenthetjük, egy valós értékeket nyújtó, magas színvonalú, szép, összetett, és mégis igei alkalmat adhattunk a városnak, illetve mindazoknak, akik tiszteletüket tették november 18-án este a monori Vigadó dísztermében.

Rendezvényünk fővédnökei – azaz Szabó Ferenc főjegyző, illetve D. Szabó Dániel tiszteletbeli elnök – levélben üdvözltek a közel 200 főnyi közönséget. E levelek, valamint Reményik Sándor, illetve Ady Endre versei üzenetet hordoztak. Az Erdélyi Körök Országos Szövetsége elnökének előadásából Bethlen Gábor életművét ismerhettük meg. A Monori Strázsák Néptánc Egyesület, illetve a Borzsák Endre

Hagyományörző Egyesület műsorai pedig betekintést adtak a szórványvidék különleges népzenei kultúrájának szépségeibe. A rendezvény szünetében, illetve a rendezvényt követő szeretvendégség során a Budapesti „Reménység Szigete” Erdélyi Gyülekezet tematikus fényképkiallítását is megtekinthették az érdeklődők.

A rendezvény második felének gerincét egy tapasztalatcserén alapuló fórumbeszélgetés adta, melyen határon túli, református kötődéssel bíró vendégeink számoltak be a szórványvidéken végzett munkáikról. Számukra nem kérdés, hanem mindennapi gyakorlat Bethlen Gábor jelmondata: „Nem mindig lehet megtenni, amit kell, de mindig meg kell tenni, amit lehet!”

Hiszem, hogy különleges alkalmunk nemcsak nemzettársaink iránt érzett felelősségünk kifejezésére, hanem Isten dicsőségére is szolgált. S.D.G.!

Szőnyi Attila

monori református presbiter, az esemény szervezője

Kálmáncsehi Sánta Márton – Beregszász reformátora

2017. december 3-án a beregszászi református templom falán felavatták Kálmáncsehi Sánta Márton magyar reformátor, püspök emléktábláját. Az alkotás a reformáció 500., és Kálmáncsehi halálának 460. évfordulója kapcsán a Beregszászért Alapítvány kezdeményezésére és támogatásával készült el, melyet Balogh Géza nyíregyházi szobrászművésznek a reformátorról készített bronz domborműve díszít.

Az egykori római katolikus papból lett protestáns prédikátor, később egyházi vezető vidékünkön a reformáció terjedésének egyik megalapozója, valamint az első és második beregszászi zsinat kezdeményezője volt, aki 1552–1553 között Munkácsra, 1553–1554 között pedig Beregszászra szolgált lelkészként. Az ünnepi istentiszteleten, illetve az azt követő avatási ünnepségen Kálmáncsehi személyével kapcsolatban Taracközi Ferenc, a Beregszászi Református Gyülekezet vezető lelkésze kiemelte, hogy a reformátor egyházunk történetének olyan kiemelkedő képviselője,

selője, aki kész volt korábbi életének kényelmét és biztonságát feladva vándorprédikátorrá lenni, mert a megismert kegyelem, az isteni szeretet vitte őt, hogy minél több embernek mondhasa el az evangéliumot. Dalmay Árpád, a Beregszászért Alapítvány kuratóriumának elnöke rámutatott, hogy napjainkban különösen fontos az elődeinknek állított szobrokkal és emléktáblákkal jelet hagyni nemcsak az utókor számára, de üzenni a jelennek is, azoknak, akik megkérdőjelezik a helyi magyarság ezeréves gyökereit. Kálmáncsehi alakja jelentőségét tekintve pedig megérdemli, hogy méltó emlékjelet kapjon városunkban. A felszólalásokat követően a gyülekezet részéről Taracközi Ferenc vezető lelkész, Sipos Géza főgondnok, a Beregszászért Alapítvány nevében pedig Dalmay Árpád, a Beregszászért Alapítvány kuratóriumának elnöke, Balogh Géza szobrászművész és Vári Fábrián László költő leplezték le az emléktáblát, elhelyezve a tisztelet koszorúit.

Szabó Éva

(Forrás: reformatus.com.ua)

Puritán kálvinista jellem

Dr. Kozma László ügyvéd

MARGIT ISTVÁN

A magyar reformátusságnak mindig voltak emlékeztető „ároni családjai”, amelyek lelkészek, egyházi emberek egész sorát adták Isten ügyének szolgálatába. Egyike volt ezeknek a Kozma család, amelynek tagjai évtizedeken, sőt évszázadokon át hol lelkészként, hol tanítóként vagy éppen világi tisztségviselőként építették az egyházat. A família egyik legjelesebb képviselője volt dr. Kozma László zombori ügyvéd, az egykori Alsóbaranya-Bács-Szlavóniai Egyházmegye áldott életű gondnoka, a zombori egyházközség presbitere.

Atyja id. Kozma Lajos Piroson, majd Feketehegyen volt lelkész. Lelkesen támogatta az 1848-as szabadságharcot, ő maga is részt vett a harcokban. Valamelyik lelkésztársra jegyezte fel róla, hogy „egyik kezében a Bibliát, a másikban kardot tartva hősiességen vezérelkedett Piros környékén, s midőn a szerencsétlen kátyi csata után Perczel Mór egy üteg ágyuját elvesztve gondolá, azt ő néhányad magával vitte ő hozzá vissza”. 1850-ben került Feketehegyre az a szilárd elhatározással, hogy újjászervezi a harcokban szétzóródott gyülekezetet. Elődje, Berhidai Keresztes József mártírhalt, amikor pedig a falut megtámadták a szomszédos szenttamási szerbek, az eklézsia tagjai is futni kényszerültek. Egészen Kiskunhalasig menekültek, ahonnan egy esztendő múlva térhettek vissza. Javaiik teljesen megsemmisültek, a templom és a parókia erősen megsérült. Id. Kozma Lajosra számtalan feladat megoldása várt: helyre kellett hozatnia az erősen megrongált egyházi épületeket, meg kellett szerveznie a vallási életet és az oktatást. Az elvárásoknak eleget tett, ám a túlfeszített munka következtében 1853-ban szélütés érte. Hosszú időre ágyba kényszerült, orvosainak ugyan rövid időre sikerült talpra állítaniuk, ám betegségéből sohasem épült fel teljesen. Második feleségével, Kiss Zsófiával tíz gyermeket neveltek fel. 1868 nyarán a betegsége kiújult, meggyötört szervezete már képtelen volt leküzdeni a kórt.

A legidősebb fiú szintén lelkész lett. Ifj. Kozma Lajos, Kozma László bátyja, Piroson született. A szerény, nemes lelkű ifjú nagy hatással volt édesapja példájára, s maga is a papi pályát választotta. Gimnáziumi tanulmányainak elvégzésével (Új-Verbászon, majd Nagykovácsán tanult) a pesti Teológia növendéke lett. Rendkívüli tehetségével és soha nem lankadó szorgalmával hamar kivívta magának tanárai és tanuló társai megbecsülését. Miután oklevelet szerzett, Feketehegyre ment tanítónak, ahol beteg atyja mellett a kápláni teendőket is ellátta. Édesapja halála után a gyülekezet rendes lelkészévé választotta meg. Családot nem alapított, egész életét apja özvegyének és árváinak szentelte. Lelkileg erős volt, testileg azonban törékeny. 1873 tavaszán a testét gyilkos kór támadta meg, teljesen lebénult. Élete hátralevő hónapjait egy budapesti kórházban töltötte, rövidesen el is hunyt.

Kozma Géza, Kozma László öccse, már Feketehegyen született 1859. szeptember 11-én. Iskoláit Új-Verbászon és Kecskeméten végezte, majd 1878-ban a pesti Teológiára iratkozott be. Miután letette a második lelkészképesítő vizsgát, szülőfalujába került káplánnak. 1889-ben Tiszakálmánfalvára rendelték ki, ahol megszervezte a missziói kerület életét, sőt jelentős része volt abban,

hogy a szórványközpont rövid időn belül anyaegyházzá fejlődjön. 1905-ig szolgált itt, amikor a maradéki reformátusok hívták meg lelkészüknek. Rövid idő alatt paplakot, iskolát, tanítói lakást építtetett. Hozzáfogott a templom építéséhez is, már az alapokat rakták, amikor kitört az első világháború. Az egészségi állapota szintén megromlott, így már nem tudta befejezni a megkezdett munkát. Nemcsak hívei között szerzett magának megbecsülést, hanem tisztelték őt a község más nemzetiségű és felekezetű lakosai is. Amikor 1924 nyarán elhunyt, temetésén csaknem az egész falu jelen volt, az ortodox és a római katolikus templomban pedig harangoztak a tiszteletére.

Kozma László 1849-ben született Cserevén. Gyermekkorát Feketehegyen töltötte, iskoláit viszont Új-Verbászon végezte. Később jogot tanult, majd tanulmányainak befejeztével Zomborba került ügyvédgyakornoknak. Itt is maradt egészen haláláig. Az egyházi életbe szinte azonnal bekapcsolódott, fő szervezője, később presbitere lett a kicsiny református eklézsianak. 1884-ben az Alsó-Baranya-Bács-Szlavóniai Egyházmegye világi jegyzőjévé, néhány esztendő múlva főjegyzőjévé választották. 1886-tól világi tanácsbíró, 1907-től az egyházmegye gondnoka lett, egy ideig pedig póttagja az Egyetemes Konventnek. Hivatalait egy világi pap egyházszeretetével, törhetetlen ragaszkodásával végezte, soha egyetlen közgyűlésről sem maradt távol. Az általa írt jegyzőkönyvek nagy jogi tudásról tanúskodtak, még az egyházkerületben is felfigyeltek rá. „Puritán, szilárd kálvinista jellem” – jegyezték fel róla pályatársai. Nemcsak az egyházban, hanem a közelet más területein is nagy tiszteletnek örvendett. Jogász körökben elismert kriminalistaként tartották számon, védőbeszédei élményszámba mentek. Irodalmárként is ismert volt. Költeményei, társadalompolitikai és egyéb írásai különböző délvidéki lapokban jelentek meg, tagja volt a Bács-Bodrog Vármegye című nagymonográfia szerkesztőbizottságának. Másfél évig viselte a vármegye főügyési tisztét, sőt a Szabadelvű Párt képviselőjében két alkalommal is parlamenti képviselővé választották a verbászi kerület jelöltjeként.

Fáradhatatlan munkaszeretete, nagy tudása, páratlan kötelesség-érzete példamutató volt. Derűs kedélyét és jó humorát hosszas betegeskedése alatt is megtartotta. 1920 márciusában bekövetkezett halálával (szinte együtt távoztak az élők sorából hűséges barátjával és elnöktársával, Tóth Sándor feketehegyi esperessel) mind az ottani református egyházmegye, mind a délvidéki magyarság egy bátor, kompromisszumokat nem ismerő harcosát veszítette el.

Ugyanez év májusában Keck Zsigmond cserevenkai lelkész, a délvidéki lelkészek neszora emlékestiszteletet tartott, ahol a következőket mondotta róluk: „Úgy voltak nekünk, mint az a két oszlop a jeruzsálemi templom tornáca előtt. Ennek a két oszlopnak neve volt. Amely jobb kéz felől állott, annak neve Jákin, a másiké, balkéz felől Boáz volt. Az Úr most ezt a két oszlopot letörte. Hű munkások, bölcs építőmesterek voltak, őrállók Sion falain. Építő Nehémiás az egyik, törvénytudó Esdrás a másik. Erős faragott oszlopok, melyek dacoltak a viharral, melyek az egész épület terhét, egyházmegyénk összes gyülekezeteinek terhét hordozták. Erősen, szilárdan állottak, félelem nélkül a kísértések és támadások közepette. Az emberek elmennek a minden élők útján, de az igazság megáll. Megmarad, aki Jeruzsálemet építi, a türelmes szíveket gyógyítgatja, az erőtlennek erőt ad, a gyengében hatalmát megdicsőíti.”

Évadzáró reformációi konferencia Sarkadon

2017. november 11-én a sarkad-belvárosi templomban került sorra a reformációi emlékév utolsó békés megyei presbiteri konferenciájára. A nyitó áhítat szolgálatában *Mikló István Boldizsár* nagyszalontai lelképásztor Nikodémus történetének bemutatásával a megújulás motivációját szemléltette. Nikodémust eredetileg nem a vágyakozás, hanem a feladat motiválta küldetésében, s csak közben döbbsent rá, hogy neki is szüksége van a csak Krisztus által adható megújulásra. Annak felismerésére hívta fel a figyelmet, hogy a mi életünkben is ez indíthatja el a reformációt.

Katona Gyula esperes és *Koncz Zsolt*, a házigazda gyülekezet lelképásztorának köszöntései után *dr. Szabó László*, Sarkad alpolgármestere is meleg szavakkal üdvözölte a konferencia résztvevőit, melyet személyes bizonyágtételként imádsággal fejezett be.

Ezután került sor a Presbiteri Szövetség megyei szervezetének közgyűlésére, melynek keretében *dr. Tóth János* elnök képes beszámolóban ismertette a 2017-ben rendezett konferenciák programját és az előadások lényegesebb gondolatait. A rendezvények témaválasztásával hálaadó emléket állítottak az esztendő jubileumi évfordulóinak és segítséget igyekeztek nyújtani a presbiterválasztásokhoz. A közgyűlés keretében a határon túli vendégek nevében köszöntést adott át *Kovács Attila*, az Arad Megyei Presbiteri Szövetség elnöke és *Kraftsik Mária*, a Nagyvárad-Réti gyülekezet főgondnoka. *Ványi Attila* részére, aki az Érmelléki Egyházmegye szövetségének előző ciklusbeli elnöke volt, együttműködő szolgálatáért köszönő Emléklap átadására került sor.

Az első előadásban *dr. Baráth Béla*, a Debreceni Hittudományi Egyetem tanára a Tiszántúl reformációjának eseményeit mutatta be, melynek bevezetőjéhez egy 1605-ben készült rézmetszet

képét használta, amely a reformátorok asztalközösségét ábrázolta. A történelmi időben eltérő szakaszokban élő hitújítók közös képen való ábrázolása azt szimbolizálta, hogy a közöttük levő hitelvi nézetkülönbségek mellett egyetértettek a Szentháromság Isten hirdetésében. Ez lehet a mai protestantizmus hiteles képviselőjének alapja is. A reformáció tiszántúli megjelenésének előzményeit bemutatva az 1567-es debreceni zsinat jelentőségét emelte ki, mely szervezett egyházunk megszületésének adott lehetőséget. *Dr. Bibza Gábor* kolozsvári esperes az erdélyi reformáció történetét mutatta be előadásában, melyet a többnemzeti régió adottságai is befolyásoltak. Utalt Honterus János (Brassó) és Heltai Gáspár (Kolozsvár) szerepére és az 1555-ös II. Erdődi Zsinatra, amely lehetővé tette a reformáció helvét irányzatának erdélyi elterjedését. Az 1568-as tordai országgyűlés a vallási tolerancia deklarálásával négyfelekezeti és háromnemzeti Erdélyt hozott létre: szász lutheránusok, magyarok reformátusok, unitáriusok (szentháromságtagadók) és a katolikus egyház középkori maradványa – szászok, magyarok és székelyek.

A konferencia programjának szívet melengető betétje volt a sarkad-belvárosi gyülekezet fiataljai által készített film vetítése, melyben a szerzők bemutatták, hogy mit jelent nekik a gyülekezethez való tartozás, és művészi élményt nyújtó képeket láthattunk a templomról és a gyülekezet életéről.

Hálás köszönet illeti a vendéglátás minden apró figyelmességéért a szervezőket és a szolgálatban résztvevőket, mellyel hozzájárultak, hogy a konferencia méltó lezárása legyen a jubileumi év egyházmegyei rendezvényeinek. Soli Deo Gloria!

Dr. Tóth János

A VÍZ A FALBÓL JÖN

Pár évtizede, amikor még az ivóvíz nem számított annyira értéknek a közgondolkodásban, mint manapság, mesélte valaki, hogy a szomszédos Ausztriában a TV-ben futott egy reklám, amelyben egy gyerek bőséggel csurgatta otthon a vizet, és amikor az édesapja rászólt, hogy takarékoskodj a vízzel, a gyerek nagy szemekkel rácsodálkozott az apjára: Minek, a víz a falból jön!

Távoli analógiaként ez jutott eszembe idén nyáron, miután bevonódtam több szünidei rendezvény, csendeshét, konferencia rendezésébe. Ezeknek egy része a Presbiteri Szövetséghez kötődik, de van közte más keresztyén szervezethez, gyülekezethez köthető is.

Amikor csak résztvevői vagyunk egy rendezvénynek, természetesen vesszük, hogy van szállás, étkezés, gyülekezésre alkalmas hely, program, segédanyag (énekeskönyv, vetítő stb.), hiszen megfizettünk érte. S ha késve jövünk – vagy előzetes bejelentés nélkül betoppanunk –, akkor is minden rendelkezésünkre áll, sőt el is mehetünk előbb, ha más programunk akad, hiszen mindez működik automatikusan, nélkülünk is.

...a víz a falból jön ... Igen, de amíg elér a falig, bizony sok ember gondos munkáját igényli!

Így van ez rendezvényeinkkel is. A szervezők már jó előre – esetenként akár egy év-

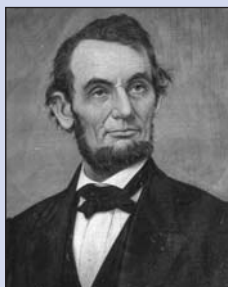
vel is korábban – kezdik meg az előkészületeket. Sok személy összehangolt munkáját igényli az, hogy minden időre a helyen legyen.

...minderre csak akkor szoktunk felfigyelni, ha valamilyen okból elakad a víz, vagy piszkos víz folyik a csapból...

Ezért emlékezzünk meg azokról, akik felkutatják a tiszta víz lelőhelyét, és eljuttatják hozzánk az éltető vizet! A testet éltetőt, de a lelket éltetőt is!

Jézus mondja: *...aki abból a vízből iszik, amelyet én adok neki, soha többé meg nem szomjazik, mert örök életre buzgó víz forrásává lesz benne* (Ján 4,14).

Dr. Viczián Miklós

Be kell kötöznünk a nemzet sebeit!

„Senki iránt haragot, mindenki iránt irgalmat,
és szilárdan a jog talaján állva,
amint Isten a jogot nekünk tanítja!
Be kell kötöznünk a nemzet sebeit...”

(Abraham Lincoln, az USA 16. elnöke, 1809–1865)

A presbiter könyvespolcára

Fráter Erzsébet

A Biblia növényei

A szerző, aki Szövetségünknek is tagja, botanikus, a vácrátóti Nemzeti Botanikus Kert Növényrendszertani Gyűjtemény kurátora. A Biblia növényei a kutatási témáinak egyike. Vácrátóra látogatva, az arboretumban a valóságban is megtekinthetünk többet a Biblia gazdag növényvilágából egy térképvázlat segítségével.

A színes fényképekkel gazdagon illusztrált átfogó mű tudományos igényességgel, teljességre törekedve dolgozza fel a Szentírásban olvasható minden növény biológiai leírásán túl annak földrajzi környezetét, és a bibliai előfordulásait. A Szentföldön készült fényképek segítenek elképzelnünk azt a környezetet, ahol az Ószövetség népe és az Úr Jézus Krisztus is élt, és ahol ezek a növények java része ma is megtalálható. Túl a növények és környezetük leírásán, a növényekhez kapcsolódó mezőgazdasági munkákkal, szokásokkal, ünnepekkel is megismerkedhetünk. A gyümölcsökkel – köztük a szőlővel és a borral – külön fejezet foglalkozik, de a zöldség-

féléknek, valamint a fűszer-, és gyógynövényeknek is külön fejezet jutott. A teljesség kedvéért még a mérgező, illetve a gyomnövények sem maradtak ki.

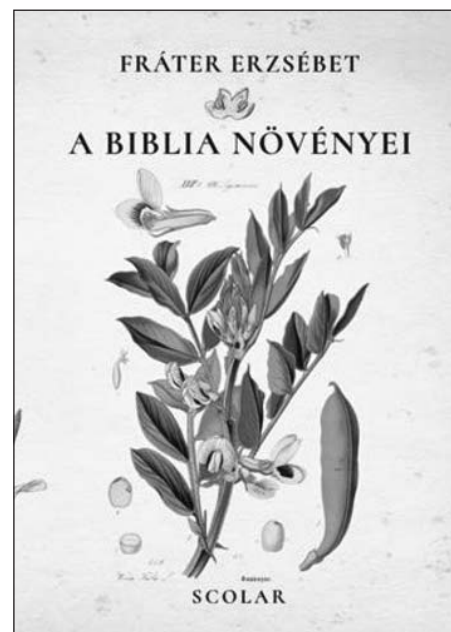
A könyvborítón a következő, megvételre csábító szöveg olvasható:

„A Szentírásban szereplő növények jó része nálunk kevésbé ismert, noha sokszor fontos szimbolikus jelentést hordoz...”

Miből készült Noé bárkája? Mi a mirhás bor? Fa nő-e a mustármagból? Mit evett Jézus a tanítványaival az utolsó vacsorán? Mi köze a pálmaágnak a virágvasárnap-hoz vagy a papirusznak a Biblia nevéhez?

A bibliaolvasó ember sok izgalmas kérdést fogalmaz meg, miközben az igét tanulmányozza. A Biblia növényeinek megismerése és jelképrendszerük pontosabb értelmezése, az érdekességeken túl abban is segít, hogy jobban megértsük az Isten nekünk szóló üzenetét.

Aki pedig eddig nem vette kézbe a Bibliát – a világon legtöbbet forgatott könyvet –, nos, a Szentföldön készült fényké-

pekkel illusztrált mű neki is biztosan kedvet csinál ehhez az izgalmas szellemi kihíváshoz.”

Fráter Erzsébet olyan értékes tanulmánnyal lepte meg 2017 karácsonyára a magyar olvasóközönséget, aminek minden gyülekezeti könyvtárban – de a presbiter könyvespolcán is – ott a helye!

(VM)

SZÖVETSÉGÜNK ÉLETÉBŐL...

VÁCZI GÁBOR

November

20-án készítette elő előző lapszámunkat a PRESBITER szerkesztő bizottsága.

22-23-án a MRE zsinati ülésén Szövetségünket dr. Viczián Miklós elnök képviselte.

30-án, Budapesten dr. Viczián Miklós elnökünk megbeszélést folytatott Gér Andrással, a MRE Zsinatának tanácsosával.

December

13-án ügyvezető elnöki értekezlet volt Szövetségünk irodájában. Ezt követő-

en adventi munkatársi hálaadó igei alkalmat tartottunk.

Január

6-án tartotta presbiterképzési alkalmát a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Presbiteri Szövetsége a Nagy-

károlyi Református Egyházmege presbiteri számára, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia tanárai szolgálatával. Szövetségünket D. Szabó Dániel nemzetközi tanácsadó, dr. Judák Endre presbiterképzési elnök és Váczi Gábor szövetségi titkár képviselte.

8-án készítette elő jelen lapszámunkat a PRESBITER szerkesztő bizottsága.

A szerkesztőbizottság következő ülésének időpontja: 2018. február 12. (hétfő). Megjelentetésre szánt írásait február 5-ig kérjük megküldeni Szövetségünk bármely elérhetőségére.

Helyreigazítás

Előző számunkban, a 14. oldalon, „25 éve alakult újjá a Nőszövetség” című cikkünkben több hibás adat szerepel. A bevezető áhítatot nem dr. Szabó István püspök, hanem Gilicze Andrásné országos titkár tartotta. Az elmúlt 25 évről nem P. Tóthné Szakács Zita, hanem ugyancsak Gilicze Andrásné emlékezett meg. A záró istentiszteleten az igehirdetést nem a meghívóban szereplő Dr. Feketéné Kaviánszki Györgyi, hanem P. Tóthné Szakács Zita országos elnök végezte. A részletesebb beszámoló helyesen a <http://reformatus.hu/mutat/kiasni-az-osi-kutakat/> linken érhető el. Olvasóinktól szíves elnézést kérünk.

Presbiterképzés Szegeden (I.)

Szerkesztett, rövidített változata a 2017. november 4-én, a csongrádi református egyházmegyei presbiterképzésen, a Szeged-Honvéd téri templom gyülekezeti termében elhangzott előadásnak.

A presbitériumoknak, a presbiternek, akit nem fenyeget annyira az egyházjog pallosa, mint a lelkészeket, küldetése van minden időben! Most, 2018–2023 között az újonnan választott tisztségviselőknak!

A „kialakult” helyzetet, ami Református Egyházunk bizonytalanságát, kapkodását, kívánatosnál kevesebb számú ünneplésekbe menekülését illeti, senki (e cikk írója sem) definiálta még. A fennálló, érzékelhető állapot következményeit mindnyájan sóhajokkal kísért imáinkba foglaljuk, és halkán elsutogjuk, hogy vajon a választásaink, vagy a körülményeink tesznek minket olyanná, azzá, amilyenek, akik leszünk? Amikor az adott gyülekezetben megválaszoljuk ezt a megkerülhetetlen kérdést, akkor, de kizárólag az után léphetünk tovább: Hogyan válhatunk jó, még jobb gyülekezetté? Olyanná, ahol nem a felszínes, statisztikai jelentésekkel bizonyítható lét folyik, hanem Krisztus testének ÉLETE lüktet? ...

Mit tehet ezért a presbitérium? Egy történettel szeretném érzékelteni. Amikor egy templomban a híres szimfonikus zenekar adott koncertet, az egyik presbiter, látván az óriási tömeget, mely nemcsak az ülőhelyeket, de minden állóhelyet is elfoglalt, csöndesen megkérdezte a lelkészt: Tiszteletes úr, mikor lesz így tele a templomunk egy vasárnapi istentiszteleten? Nos, akkor, válaszolt a lelképásztor, ha nekem is lesz annyi, és olyan képzett, fegyelmzett presbiterem, mint amilyen zenészei vannak ennek a karmesternek.

Nem szól jól az otthoni zenekar? Meg kell találni az okát! Ez a presbitérium feladata! Azé a presbitériumé, amelyik felismeri, hogy a Reformáció segítség volt ahhoz, hogy az ember önállóan gondolkozva jusson el az Isten személyére és közösségére vonatkozó igazságához, de a Reformáció önmagában nem érték! Akkor válik azzá, amikor felfedezzük, és magunkra alkalmazzuk azt, amit egykor, és azóta nyújtott azoknak, akik mertek reformálni!

A Reformációról az elmúlt év során rengeteg minden elhangzott. Isten dicséretén és az öndicséreten túl keveset hallottunk a gondjaink mértékadó diagnózisáról. Pedig fontos lenne. Nem azért, mert kell lennie, hanem azért, mert időnként még az egészséges testet is hasznos megvizsgálni.

Használjuk ezt az analógiát! Hippokratész azt állította és tanácsolta: minden kórformának valóságos oka van, amit az értelem próbáljon megfejteni és az ésszerűség gyógyítani.

Mit mutat a vizsgálat? Egészségesen működik egyházunk, vagy vannak rosszulletei, tünetei, fájdalmai, veszteségei, fertőzései? A választ ismerjük, de tudjuk egyáltalán, hogy milyennek kell lennie az egészséges egyháznak? Református módon példát keresni nem azt jelenti, hogy az újszövetségi gyülekezetek életét másoljuk. Azok, a legelső hónapok jeruzsálemi közösségét tekintve nem voltak tökéletesek. Példálózhatunk a páli gyülekezetekkel, de azok a példák arra jók, hogy ne kövessünk el olyan ostoba hibákat, amiket mások már elkövettek – akkor. A reformátorok gyülekezeteire gondolva még tovább megyek. Komoly, gyülekezetek életével foglalkozó egyháztörténeti munkák azt mutatják: a példából eredő

kopírozás legtöbbször inkább csak börtön, ami arra kényszeríti az őseiket másoló utódokat, hogy ismétlegessék az elődök hibáit.

A másolás nem reformáció. Nekem, és az én gyülekezetemnek máshogyan, másból kell visszatalálnom Isten kijelentéséhez, mint nektek, kedves olvasóknak. Miért? Mert alkalmasint mi másként, más útra térünk el. Az én gyülekezetemnek eltérő módon kell visszaformálódnia az Igéhez, mint nektek, mert más körülmények másféle kísértésbe vitték. Kitágítva a kört: a mi, Magyarországi Református Egyházunkban nem ugyanazokat az eltéréseket fedezhetjük fel, amit a holland, vagy kanadai, vagy bármelyik, tőlünk eltérő adottságok között működő református egyházban.

Nekünk, mai reformátoroknak ahhoz kell bátorságot gyűjtenünk, hogy (1) néven nevezzük a saját elégtelenségeink tüneteit, (2) megállapítsuk azok okait, és (3) igyekezzünk megszüntetni őket.

Mihez képest lehetünk elégtelenek? Ahhoz képest, amit Jézus vár el a követőtől. A presbitertől, a lelkésztől, az egyháztagtól. A férjtől, a gyerektől, a testvértől, a feleségtől, a nagymamától stb.

Ha bármilyen mézes-mázos kegyességnek, vagy félelemnek engedve (jaj, csak meg ne bántuk, jaj, csak be ne pereljen, jaj, csak ne vegye személyeskedésnek stb.) nem mondjuk ki konkrétan, hogy MINEK nem úgy kellene lennie, ahogy van; ha nem keressük meg és mondjuk ki MIÉRT vált azzá, amivé lett; és nem szedjük össze a maradék erőnket arra, hogy megtaláljuk a HOGYAN gyógyítsuk meg? – kérdésre a választ, minden marad úgy, ahogy van.

Ki segít ebben? Jézus. Egyedül Jézus.

Az általa hirdetett kereszténység az evangéliumokból ered. Odáig szükséges visszamenni. A kirándulók tudják: a forrásból érdemes inni. Az éltet. Ami a mi forrásunkat illeti, az az a kevés, amit a Bibliából olvashatunk Jézus személyéről és kijelentéseiről. Egyedül ez a forrás éli túl a történelmet, a hitcikkelyeket, a rajongást és a közönyösséget. Nem az apostolok, nem az első gyülekezetek, nem a reformátorok, nem a hitvallásaink, nem a káték, és nem a reformátusok, hanem egyedül Jézus ül Isten jobbán. Minden más ízesítheti, aromásíthatja, de nem tisztíthatja azt, amit Ő mondott. Amíg nem az evangéliumokból megismert Jézushoz mérve hozzuk meg döntéseinket; nem egészen hozzá, a forrásig, hanem csak a belőle táplálkozó, de többé-kevésbé szennyezett patkokig, folyókig, intézménnyé hígult folyamokig merünk reformálódni, addig bibliátlan titulussal (nagyiszteletű, főtiszteletű) tetszelgő, dogmákkal kevert tanítást öntünk magunkba, a helyett, hogy az élet vizét kortyolgtatnánk.

A semper reformanda nem az az okoskodás, ami már ismert jelenségekből von le következtetéseket. Van helye, és hasznos dolog, de ez csak a kezdet. A reformátorok ezt tették addig, amíg a jelenségekre figyelve, és a tünetekből kiindulva, megállapították, mi a baj. Mi a betegség. Ez a kiindulási pont. De ez még nem reformáció! A semper reformanda a felismert tényekből új lehetőségekre következtet, jól megcélzott fölvetések felé indul, majd feltárja az okokat. *(Folytatjuk)*

Dr. Kereskényi Sándor

Az első fedlapon Körösfői-Kriesch Aladár Tordai országgyűlés c. festménye látható, alatta finn fatemplom belső tere.

Az oldalak tetején idézetek olvashatók a Református Énekeskönyv dicséreteiből, zsoltáraiból.

A hátlapon Segesvár fotója, illetve a Tordai Országgyűlés határozatának stilizált feliratozása található.

A küldetéses ember hazatért

„Isten akaratából vagyunk olyan küldetéssel, rendeltetéssel a világban, amilyennel vagyunk” – Tőkész László (1951–2018) fogalmazott így. Magáról, másokról. Vigasztaló, hogy a megrendítő halálhír óráiban az Igét és őt tudjuk idézni. Isten akaratából érkezett 66 évre reformátusnak, magyarnak közénk, történelem-német szakos tanárként népművelőnek. A történelem fonákjai, a vesztesek ügyei iránt igen fogékony kutatónak, az Igazság elkötelezettjének. Presbiternek, főjegyzőnek, zsinati alkotó tagnak. Írónak és gondolkodásra, józanságra nevelőnek, összefüggéseket felismertető pedagógusnak. Isten kiművelt mindenésének. Sok értékkel ajándékozta meg benne nemzedékünket, magyarságunkat Urunk. Isten akaratából felismerte, vállalta küldetését, ezért tudta betölteni is azt. A Szentháromság Isten „robotosaként” megpróbálta visszahálálni többemberről munkájával mindazt, amit kapott. Számos kitüntetés, a csak legkiválóbbaknak jutó Széchenyi-díj is jelzi, mi minden-
nel tartozunk neki. És tartozunk visszavonhatatlanul. Imádkozva és dolgozva vált azzá, akinek

küldte őt Küldője. A történelmi hazában hűséggel szolgáló Magyar Református Presbiteri Szövetségünk, közel húsz ezer presbiterünk, Szerkesztőségünk a megváltottak hálájával folyamatosan alkotó embert és testvért köszöni meg közös Küldőnknek. Szívünkbe zárjuk a szinte utolsó leheletéig Isten-, egyház-, és nemzetszolgálatban égő embert, múltó arcvonásait alkotásaiban, tanításaiban, mondataiban keressük és ismerjük fel újra. Istené legyen mindenért a dicsőség, amire elrendelte őt, s amiben beteljesítette honi zarándokútján életét elrendelő Urunk! Mindent köszönünk Istenünknek, és Néked, Tanár Úr! „*Úgy éljetelek, mint akik nem hiába kapták Isten kegyelmét... Mint akiknek nincsen semmijük, és akiké mégis minden*” (2Kor 6,1;10).

Óriási református siker: a holland-amerikai filozófus, Dr. Alvin Planting kapta a Templeton-díjat

A Nobel-díjnal is magasabb összeggel, 1,1 millió fonttal járó Templeton-díjat 2017-ben dr. Alvin Plantinga, a 84 éves, holland származású amerikai református vallásfilozófus, keresztyén hitvédő, apologéta részére ítélték oda. Évtizedeken át volt a híres református egyetem, a Michigan Államban található Grand Rapids Kálvin Kollégium professzora és kutatója. Ehhez az egyetemhez jó néhány magyar református teológus is kötődik, főleg Sárospatakról. Főként a filozófiai megismerés területén, a hit és a filozófia összefüggéseinek a vizsgálatában, a keresztyén filozófia sajátosságainak korszerű elemzésében és közzétételében, oktatásában ért el kiemelkedő eredményeket. Plantinga feldolgozta a keresztyén filozófia történetét, pontosabban a filozófia keresztyén gondolkodóinak eszmei vonulatát. Foglalkozott az Isten, a szabadság, és a gonosz problematikájával, vallás és tudomány viszonyának újra értelmezésével, a szükségszerűség és a szabadság viszonyával, a hit és a racionalitás kapcsolódásaival. Háromkötetes fő művében az igazi, hiteles keresztyén hit intellektuális

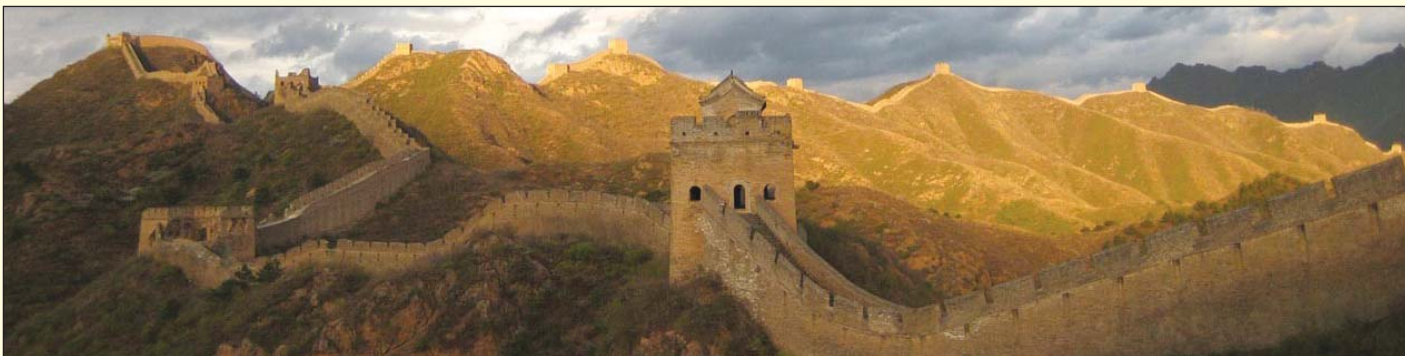
történetét és mélységeit bontja ki. Megírta spirituális önéletrajzát is. Abraham Kuyperrel (1837–1920) indult, majd a Herman Dooyeweerd (1894–1977) és más holland teológus, filozófus munkássága révén kiszélesedett, ma világszerte ismert kálvini reformációi filozófia nagy amszterdami iskolájának másodgenerációs alkotói gárdájához tartozik. Iszlám és zsidó filozófusok, teológusok is becsülik. A világ különféle részén ma is alkotó mintegy 200 reformációi filozófus szellemi példaképének tekinti. Méltatói között van, aki így vélekedik: „ő Isten 20. századi szellemi hadseregének kapitánya”. Másik méltatója ezt mondta róla: „ő Isten vezető református filozófusa korunkban”. A világhálón 23 nyelven olvashatunk munkásságáról, jelentőségéről a nagy világnyelvek és európai nyelvek mellett egyebek között arabul, japánul, koreaiul, indonézül, románul, szerb-horvátul, katalánul, izlandi nyelven. Reméljük, nemsokára magyarul is!

(DrBL)

Nemzeti önsorsrontás ellen

„Az a nép, amelyik feladja az irgalmasságot, az megrontja a jogot és az Isten-kapcsolatot is megtöri. Szükségszerűen belesodródik ennek következtében az elbukás folyamatába, csak sodródik, s végül még önmagát is elveszítheti”.

(Michael Welker német református professzor Isten Lelke c. könyvéből, 1992)

Csoda a reformáció 501. évében is

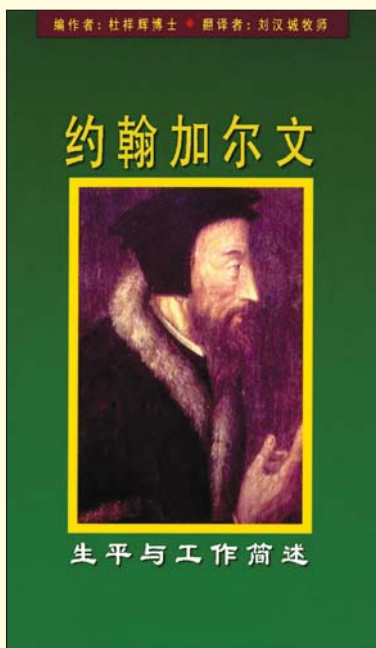
Új fogalom: „sino-kálvinizmus” – A kálvini reformáció terjedése Kínában

Emberileg elképesztő, Istenünk üdvterve felől tekintve pedig térdre rokasztó, hálaárá indító az, amit a mai Kínában látunk. A korábbi egyházüldöző ateista politika is jelentős változáson megy át. A bejegyzett egyházak hivatalos statisztikái szerint 80-90 millió a keresztyének száma, de ha ehhez hozzávesszük a hivatalosan nem regisztrált házi gyülekezeti közösségek lélekszámát, már jóval 120 millió fölött tartunk. Kína a 21. századi keresztyénség, benne a reformátusság, protestantizmus egyik jelentős fellegrája lesz – a Nagy Fal mögött lelki nagy ugrás megy végbe. Ennek sok jele közül most két tény: a nanjingi keresztyén nyomdában 50-60 millió Bibliát állítanak elő évente. Kálvin Intitúcióját, a Keresztyén vallás rendszerét százezres példányban adták ki „mandarinul”, az egyetemek ifjúsága a Biblia mellett ezt tanulmányozza. Ma ilyen az értelmiségi „trendi” Kínában. A politikai hatalom, mely a közelmúltban még keményen lecsapott a keresztyénség minden formájára, egyre megengedőbb, bár a több évtizedes reflexek még működnek itt-ott a kontinensnyi országban. Ám a Nap megálíthatatlanul felkelt Kínában, s a Hajnalcsigallag egyre több szívben fénylik!

Miért éppen a kálvinizmus terjed ilyen erőteljesen? A presbiteriánus/református hit és gondolkodás, életszemlélet és gyakorlati magatartás egyre szembetűnőbb terjedésének a háttérben a kínai teológusok megfogalmazása szerint ez áll: észak-amerikai, azaz imperialisztikus kulturális erőszaktól mentes presbiteriánus szellemiség érte el őket, ami az egész életet Isten dicsőségének a szolgálatába vonó hit-élet egység szemléletet vitte el hozzájuk. A világos fogalmi szóhasználat, a világos beszéd és bizonyágtétel lett a református tanítás terjedésének hajtóenergiája Kínában – így fogalmaz Pan-chiu Lai és Jason Lam, akik a „sino-keresztyénségről” publikált, többszerzős könyvükben írnak a csoda okairól.

Egy 2016-ban készített felmérés szerint Kínában úgy látják, hogy a református teológia és egyháziasság ereje az evangelizáció, a misszió, az Ige magvetése – olvashatjuk a ChurchChina weboldalán, amiről a chinasource.org is beszámolt. Elgondolkodtató, hogy az esetenkénti kínai hivatali akadémikusok, ami a keresztyén ifjúsági társaságok körül megmutatkozik, mennyire összekovácsolja őket. A protestálás gyakorlata, nem pedig szellemisége ez! Az „Y” Egyház (utalás az angol Youth-ra, fiatalra) főként az egyetemisták közt terjed, épül, szerveződik. Tagjainak körülbelül fele még tanul, a másik fele az elmúlt években szerzett diplomát. Az egyetemi campusokban, kollégiumi szállásokon terjed az evangélium! Tényleg fantasztikus!

Az „Y” Egyház tagjai a 70-80-as és a közelebbi években születtek. A modern gondolkodás befolyása alatt nőttek fel. Ezt a racionalitás, ésszerűség, a tárgyyszerűség, a szubjektívizmus kerülése, a rendszeresség jellemzi. Példaképeik, forrásaik között kínaira fordított művek szerepelnek, így Kálvin János Intitúcióját, a holland reformáció 17. századi folytatóját, *Wilhelmus à Brakel*

könyve, akit az angol puritanizmus befolyásolt erősen. Ő volt a holland „második reformáció” nagy rendszerezője. A *Keresztyénség ésszerű szolgálata* című négykötetes művét is jórészt lefordították mai kínaira, amit eredetileg 1700-tól publikált a szerző Hollandiában. Magas szintű egységét adja ez a könyvsorozat a pietizmusnak és a puritanizmusnak, a kegyességnek és a fegyelmezett életnek. A kínaiak erre kaptak rá: a *fegyelmezett, de érzelmekben sem szegény keresztyénségre*, ami sok tekintetben találkozik a konfucianizmus és a taoizmus etikai fegyelmezettséggel és a kínai ősvallások érzelmi töltésével, az Isten-tisztelettel és az ember-tisztelettel. Van, aki „lírai dogmatikának”, rendszeres teológiának nevezi a holland Brakel munkáját Kínában. (Mi meg nem ismerjük!). Ugyanígy mai kézikönyve a fiatalabb kínai generációnak, a campusok egyetemi ifjúságának az ugyancsak holland, de már a 19-20. századi *Herman*

Bavinck, aki pedig református dogmatikusként írta meg „szigorú református” dogmatikáját. „*A mi ésszerű hitünk*” c. munkáját Tajvanon fordították kínaira. *Ezek a művek segítik – ahogyan ők fogalmazznak – megszabadítani a kínai gondolkodást a vallás bálványaitól.* Lám, milyen különös: *eszei, teológiai szabadtókként Urunk, Istenünk a svájci és a holland református teológusokat használja fel* a vallás hamis bálványaitól történő szabadításra a mai Kínában. Van min csodálkoznunk, ismét! Az ésszerűség és a hit, az ész és a szív sajátos kínai szövetsége, a keresztyén kultúra és erkölcsiség sino-keresztyén, sino-kálvinista friss hajtása bontakozik ki szemünk előtt, illetve a 21. század kezdetén. Legyen áldott Urunk, hogy ebben a felvirágzásban eleinket is felhasználja – a reformáció 501. évében is!

Dr. Békefy Lajos

Emlékek nélkül népeknek híre csak árnyék (Vörösmarty Mihály)

„Urunk őfelsége miképpen ennek előtte való gyűlésibe országával közönséggel az religió dolgáról végezött, azonképpen mostan és ez jelen való gyűlésibe azont erősíti... az közösség... oly prédikátort tarthasson, az kinek tanítása ő nékie tetszik. Ezért penig senki az superintendensek közül, se egyebek az prédikátorokat meg ne bánthassa, ne szidalmaztassék senki az religióért senkitől... mert az hit Istennek ajándéka, ez hallásból lészön, mely hallás Istennek ígéje által vagon.”

(Részlet a tordai országgyűlési határozatból)

A történelem Ura gyakran felmutatta az egyház tagjainak, hogy csodálatos idöket készít az övéinek... A reformáció korai szakaszát is tekinthetjük hasonló szent fejezetnek. A megújító evangélium elérkezett ide, hogy Erdély fölött új ég legyen, és barázdái és dúlői új föld! Isten mindent megtett, hogy Mohács után új szívvel és új lélekkel ismét megteljen a szülőföld. Nem az országgyűlés ha-

tározatán múlt, hogy napjainkban is kínlódó ökumenikus kapcsolatok faragják és szeletelik az egyetemes egyházat. Nem a rendeleten múlt, hogy a magyar gyakran vált ellenségévé a másik magyarnak. *Időszerű kérdése a kisebbségbe szoruló keresztyénségnek szerte e világban, hogy miként keresse küldetésének elveszített fonalát.* Ezen belül többszörös kisebbségi állapotunkban nekünk is be kell számolnunk a megmaradásra adott annyi elhibázott lépés után a következő ígéretes terveinkről. Az ünnep azért szép és építő ma is, mert igazolja, hogy kaptunk mi is a szent időből, szemet tisztító alkalmakat, őszinte vallomásokot. Nagy évfordulók ölelésében az

összekapaszkodás áldását ismerhettük fel. Az anyaszentegyházban van Isten országa közöttünk, amelyben egyedül az Úr rendelkezik! Ebből fakad az önmagunk igazi önrendelkezése, hogy viharok között bátran haladjunk, hatalmak szorításában se féljünk!

(Csűry István királyhágó-melléki püspök köszöntéséből, Torda, 2018. január 13.)

Öreg református székely imája

Uram, köszönöm Neked az ajándékba kapott éveket és évtizedeket. Köszönöm az életem minden eredményét, amivel megörvendeztetted, és minden kudarcát, amivel a korlátaimra figyelmeztetted. Köszönöm a családtagjaimat, akik elviselnek, akik mellettem állnak és szeretnek. Uram, kérlek, bocsásd meg, amit rosszul tettem és amit elmulasztottam. Uram, adj nekem hálás szívet, hogy mindig észrevegyem: több okom van a hála, mint a panasza... Uram, adj erőt, hogy békésen hordjam az öregkor terheit, humorral fogadjam a feledékenység jeleit, erőtlenségemet, érzékszerveim tompulását, testi-szellemi erőm hanyatlását.

Uram, adj bölcs szívet, hogy meg ne feledkezzem a végről itt, és a kezdetről odaát. Tégy hasznossá, hogy ne érezzem csak tehernek magamat, és adj alázatot, hogy belássam, egyre inkább másokra szorulok. Adj kedvet az imádsághoz, a Veled való beszélgetéshez. Adj világosságot, hogy jól lássam magam, és jól lássak másokat is. Adj jókedvet és nyitottságot, hogy még mindig tudjak befogadni, és adj szeretetet, hogy ne csak panaszkodjak mások hidegsége miatt, hanem áraszam szereteted melegét. Uram, maradj az, aki mindig voltál: megbocsátó Édesatyám. Ez indítson arra, hogy én is tudjak megbocsátani. Ne engedd, hogy valaha is abbahagyjam a dicséretedet. Tartsd meg és növeld a hitemet. Szólj, Uram, még hallja a Te szolgád. Ámen.